

VILE IN GRASČINA pokojnega ameriškega finančnega carja J. Pierponta Morgana, ki je eno najkrajših posestev v New Yorku, je vzelo v najem sovjetsko poslanstvo v Ameriki za svojo trgovsko komisijo. V kapitalističnem tisku je bilo veliko krika radi tega, češ, "ruski proletariat" se je polakomnil najrazkosnejše graščine v tej deželi. Plačeval bo \$15,000 najemnine na leto. Ampak kapitalistični listi pozabljajo, da so v Sovjetski uniji vse palače, v katerih so se do leta 1917 zabavali carji in njihni aristokratski tovariši, sedaj posest države. Mnoge so spremenjene v zdravilišča za otroke delavcev.

Mir težje doseči v diplomaciji kot pa na bojiščih

KONFLIKT MED ANGLEŠKIMI IN SOVJETSKIMI INTERESI. — STARA UMEŠAVANJA NA BALKANU. — ČEMU ZAHTEVA ZA INTERNACIONALIZIRANJE REČNE PLOVBE V EVROPI? — DVOJNE MERE

Konferenca ministrov vnanjih zadev velike trojice v Londonu je že takoj od početka, ko se je pred dvema tednoma pričela, naletela na tolikšna nesoglasja med predstavniki zastopanih vlad, da so med sabo ta nesporazum sklenili skriti s tajnostjo. Pa ni držalo. Tudi če so se še tako zaprli med štiri stene, spori med vladami predro še tako tajno, na debelo sezidano zbirališče.

Dva proti enemu
V splošnem se je zborovanje vnanjih ministrov v Londonu vršilo od prvega dne v znamenju dva proti enemu.

Ameriški državni tajnik Byrnes in angleški minister vnanjih zadev Ernest Bevin sta bila navadno skupnega mišljenja in zagovarjala identičen načrt ali predlog. Komisar vnanjih zadev Sovjetske unije Vjačeslav Molotov pa je poudarjal svoje stališče. Zastopnika francoske in kitajske vlade, ki imata v veliki petorici teoretično enakopravnost s prvimi tremi, pa sta v zadregi, kajti v praksi sta na konferenci v Londonu le malo pomenila.

Angleška vlada trdi, da ji je za sporazum in za sodelovanje z USSR in enako zadržuje Byrnes v imenu ameriške vlade. Molotov ugotavlja, da je njegova dežela za ustvaritev vzajemnosti med vsemi deželami in s tem za svetovni mir.

Toda ko pa se taki moške začno meniti o pogodbah med deželami, o začetvanju mej, o vprašanih svetovne trgovine, prirodnih zakladov, o svobodi oceanov, a plovbi po rekah in morjih, pa nastane med njimi toliko križajočih se interesov, da postanejo zagotovila o želji po vzajemnosti le prazna pena.

Trenja za Sredozemlje
Eden izmed najtrših orehov na konferenci v Londonu je vprašanje Sredozemlja. Tu so se imperialistični interesi že od nekdaj spoprijemali. Tu skozi gre takozvana angleška življenska žila, ki vodi v Indijo. Tu je hotel spremeniti "duče" žalostnega slovesa Sredozemskega morja v "italijansko jezero". Fran-

MOSKVA SUMI, DA SE SNUJE PROTI NJI'NOV "SANITARNI KORDON"

Gornji naslov je pravzaprav neprimeren, kajti Moskva ne sumi, temveč ve, da je v kapitalističnem svetu veliko vplivnih ljudi, ki bi radi z njo čimprej obračunali, diplomatsko in z orožjem. Posebno dokler je atomska bomba posest Zed. držav in s tem torej za enkrat le naša skrivnost.

Zelo je dregnil v to napeto razmerje med zapadnim kapitalizmom in Sovjetsko unijo angleški feldmaršal Sir Henry Maitland Wilson, ki je načelnik angleške vojaške komisije v Washingtonu.

Njegov intervju s poročevalcem nekega lista v Philadelphiji je zelo vznemirilo ne le našo, ampak še bolj angleško vlado, kajti ta vplivni angleški vojni magnat je v tistem pomenku Trumanovo administracijo obdolžil zanemarjanja njenih dolžnosti, ker z redčenjem svojih armad v Evropi in Aziji prepušča Sovjetski uniji "vodilno in odločujočo vlogo".

Njegovo mnenje torej je, da naj naša armada ostane v Evropi in v Aziji v celoti.

Med vrsticami se to razume čisto natančno, da naj bo tam toliko časa, da "obračuna" z rdečo armado. Saj imamo sedaj le mi atomske bombe, torej ne bo posebnih težav!

Angleški foreign office, ki mu sedaj načeljuje Ernest Bevin, je izjavil, da ni za besede omenjenega feldmaršala nič odgovoren in pa da je pozvan na zagovor v London.

Ampak v Moskvi vendarle smatrajo, da je mož tako drzno govoriti zato, ker ima v privilegiranih slojih Anglije silno oporo in le raditega se je toliko osmelil, da je javno, na svojem visokem vojaško-diplomatičnem mestu Zed. države pozval, naj se spuste v konflikt z Rusijo, namesto da tednijo svojo armado.

Po vrnitvi iz Washingtona pa se je oglašil v Parizu general de Gaullee z načrtom za zasnovanje zapadnoevropskega bloka. V Moskvi so mu takoj odgovorili, da razumejo, kam piha veter. In pa, da ako bo skušal organizirati nov "sanitarni kordon" proti Sovjetski uniji, bo prišla Evropa in z njo vred ves ostali svet v enako politično in ekonomsko zmedo, kakor po prejšnji vojni. Posledice takega stanja pa bodo še bolj strahovite.

Moskovska diplomacija v teh homatijah ni brez napak. A priznati je treba, da je v tekmi s kapitalistično diplomacijo v defenzivi. Dva svetovna ekonomska sistema sta v spoprijemu za kontrolo nad Evropo, Azijo in Afriko. Ako se ne sporazumeta za miren razvoj iz kapitalizma v socializem, bo rezultat ne le nova svetovna vojna, ampak svetovna civilna vojna.

Dajanje koncesij odpuščenim vojakom v škodo unij je obojim v kvar

Ena največjih potez tistih, ki žele sedaj vsled končane vojne uničiti unije, je v naredbah, da naj imajo odpuščeni vojaki pri najemanju v službe prednost neglede kakšne so pogodbe med unijo in delodajalci.

Zadnja naredba te vrste, izdana od naborne komisije, tolmači razne vojne in naborne zakone tako, da čim se vojak vrne in je odpuščen iz službe, ima vse pravice do dela, kjer je bil prej zaposlen, pa tudi če mora potem kdo izmed drugih, ki je v isti službi dalj zaposlen, biti odpuščen. To pomeni, da ker boss ne potrebuje recimo več kot pet delavcev pri nekem

Očitki proti vladi, da je "hladna" napram delavstvu

Obljube za socialno zaščito se je v vladi in v kongresu tako zanemarilo, da je predsednik CIO Phillip Murray dejal, da pa de krivda za to ohladitev napram organiziranemu delavstvu posebno na zvezno administracijo. Torej na predsednika Trumana, ki sicer napiše na papir lepa priporočila, da jih listi objavijo in klerki v kongresu prečetajo, in pri tem ostane.

Zastopniki delavstva iz 56 dežel snujejo novo internacionalo

V torek 25. septembra so se zbrali v Parizu zastopniki delavskih unij iz šestinpetdesetih dežel v namenu, da na razvalnih prejšnjih internacionalnih zgradbe novo mednarodno delavsko organizacijo.

Poročajo, da so se na ta zgodovinski zbor sešli ljudje, ki zastopajo okrog sto milijonov organiziranega delavstva. Pred sabo imajo velikansko, toda zgodovinsko nujno nalogo, ustanovitev nove mednarodne delavske zveze. Vse prejšnje so bile v dveh svetovnih vojnah uničene. Ako delavstvo noče več fašizma, ako mu je na tem, da svet ne bo več pognan v novo svetovno klanje, tedaj je odgovorčemo temu le, ako si zgradi novo velesilo, ki bo jačja, kakor pa je sedanja "velika petorica", ki se ne more v ničemer prav pravi sporazumeti. Delavstvo po svetu pa ima enake interese in enake želje. Hoče čimvišji življenjski standard, mir in pa socialno zaščito.

Edina velika organizacija, ki v Parizu na tem kongresu ni zastopana, je Ameriška delavska federacija (AFL). Vzrok je, ker so unije sovjetskega delavstva zraven. Njih pa eksekutiva A. F. L. ne pripoznava za svobodne unije, ampak za orodje diktatorske vlade. Toda ameriško delavstvo na tem kongresu ni brez predstavnikov, ker so prišli tja delegati unij CIO.

Delo, ki ga ima ta zbor v Parizu, ni lahko. V napatje so mu intrige diplomatov, pritiski reakcionarnih vlad, propaganda AFL proti sovjetskim unijam, in pa veliko starih ran, ki so bile zajedene v mednarodnem delavskem gibanju, oziroma v njegovih bojih skozi zadnjih 25 let, je še nezacelejenih. Toda že to, da je ta kongres mogoč, je uspeh. Torej se lahko nadajamo, da bo toliko pogrešano mednarodno delavsko gibanje spet zaživelo in tudi kaj štelo, ne samo protestiralo in prejemale drobtine namesto pravic.

SEJA KLUBA ŠT. 1 JSZ

Chicago, Ill. — V petek 28. septembra bo redna seja kluba št. 1 JSZ. Na dnevnem redu bodo poročila in mnoge druge važne stvari.

Ameriški jetniki na Japonskem zopet svobodni

V japonskih logarjih je bilo ob času japonske kapitulacije 16.700 ameriških vojni ujetnikov, ki so sedaj že doma, ali pa na poti domov.

Slovlj po mili volji. In plačal pa mu za garanje kolikor se mu bo zdelo.

Ena največjih napak unij je, ker se niso nikoli potrudile, da bi pomenile v Ameriški legiji kaj drugega kot da pošiljajo na njene konvencije le pozdrave. Kajti ameriška legija je monopol delodajalskih interesov, in to se bo nad delavstvom po sedanjih vojni zelo maščevalo.

Dvorjanom se po vsem svetu še vedno dobro godi

NOBEN KRALJ NI V POMANJKANJU. — MILIJONE DOLARJEV ZA TROTE. — JAPONSKI CESAR SILNO BOGAT. — RUMUNSKI MIKE IN DEMOKRACIJA. — HOMATIJE RADI DVORA V BELGIJI

Dasi so dinastije povsem protidemokratske ustanove, stebri fevdalizma, izkoriščanja, nazadnjaštva in reakcije, si takozvana zapadna demokracija vseeno prizadeva, da jih obvaruje.

Dvornim hišam ni sile
Gorostasno je, da n. pr. mladi jugoslovanski kralj Peter zapravija stotisočake ljudskega denarja, ne da bi še kdaj delal, ali še kdaj pokazal kake sposobnosti, ali pa bojevitosti, razen za svoje koritarne zadeve.

Lumparija je, da bivši rumunski kralj Karl še vedno veseljači po svetu v dvornem sijaju, dočim je ljudstvo vseh teh dežel, ki so jih ali jih še vladajo troti, v bedi.

Madžarska je do poraza redilca regenta Horthyja in njegovo žlahto. In prav gotovo se ji tudi sedaj godi boljše kot pa kmetom in delavcem, ki so garali zanjo.

O bivšem jugoslovanskem regentu knezu Pavlu, ki je prodajal svojo deželo Mussoliniju in Hitlerju, in ki je sklenil prosluli konkordat z Vatikanom, se le redkokdaj čuje. Toda če kdo misli, da živi sedaj Pavle s svojo žlato kje v pomanjkanju, je v zmoti. Angleži so mu dali priliko pobegniti takrat kakor Petru, oziroma so ga kar vzeli s sabo, da bi ga Hitler ne mogel več izrabljati za svojo politiko.

Dali so mu vilo in toliko svobode, da je nastalo vsled tega nekaj kritike, potem pa ga odvedli bolj stran "od ljudi", toda še vedno na dvorec, kjer lahko uživa dobrine življenja, ne da bi se mu bilo treba brigati za dohodke ali pa delati.

Skandal s savojsko dinastijo
Ena izmed napačnih potez zapadne demokracije je protežiranje savojske dinastije v Italiji, ker ona spada med vojne zločince prvega reda in pa ker ni drugega kakor us na telesu italijanskega naroda. Vojvoda Spoleto, ki je bil pod Paveličem določen za hrvatskega kralja, živi še vedno v največjem razkošju in razuzdanosti, dočim italijanski proletariat demonstira za večji griljaj kruha. In koliko druge dvorne navlake in vatikanske pompe je v Italiji! Dokler se tega zla v nji ne odpravi, ne bo demokracije v nji, kajti samo to, da smejo ljudje na vsakih par let iti na volišče, še ni demokracija. Demokracija mora biti socialna, ali pa ni.

Italijanski dvor bi padel že v prvih tednih zavezniške invazije, ako bi ga ne obvarovalo pred strmoglavljenjem ameriško-angleško vrhovno poveljstvo v Italiji. In z dvornim vred bi šli v prepad stari privilegiji, sedaj pa so se s pomočjo zapadnih sil znova ojačili in upajo, da bo Italija še ostala molzna krava zanje.

Rumunski Mihael nagaja Moskvi

Eno najsmehljivejših poglavij v igri z dvori v minulih vojni se je dogodilo v Bukarešti. Ko je Churchill zahteval, da mora biti po sovjetski okupaciji Rumunije vsaka nova vlada "legalna", sta Stalin in Molotov umislila, pa dajva midva dobiti mladega kralja Mihaela, ki je Petrov bratranec, na svojo stran. In sta ga res. Vse je podpisal, kar sta hotela in tako je bila dohodke ali pa delati.

NEKAJ O TEŽAVAH, KI SMO JIH IMELI VSLED VOJNIH RAZMER

Skozi prejšnjih nekaj tednov je v listu precej oglasov in par čitateljev je nam sporočilo, da so s tem nezadovoljni. Lahko bi dobili te oglase že pred meseci, pa je upravnik smatral, da je boljše, ako jih ne vzamemo. Ampak ker so med tem tiskovni in drugi stroški venomer rasli, je treba vendar pogledati, kje dobiti kaj novih dohodkov.

Ne pričakujemo, da bodo te vrste oglasi še kaj dolgo prihajali, ampak dokler so nam ponujani, je dobro za list, da jih ne odklanja, ker mu to zmanjšuje borbo za obstanek. Ako se bogataški listi opirajo toliko na oglase, čemu se jih bi proletarski branili!

Izgledalo je že, da nam bo treba v kako drugo tiskarno in to baš v času, ko so tiskarne, kot vsa druga podvzeta v deželi polna sporov med delavci in lastniki. Vrh tega uniji v Chicagu v tistih tiskarnah, ki pridejo v poštev za slovenske tiskovine, ni bilo na tem, da bi dovolila najemati vajence, ki se bi učili postavljati gradivo v našem jeziku. Tako jim sedaj te vrste delavcev zelo primanjkuje.

Vsled obilice oglasov v tej številki je moralo izostati precej gradiva, med njimi dopisov. Temu od časa do časa odpomoremo s povečanjem lista na osem strani.

V splošnem so čitatelji — saj tako nam pišejo zastopniki — z vsebino lista in njegovimi smernicami zadovoljni in veseli jih, ker je list v težkih vojnih časih odločno vztrajal na stališču borbe tistih, ki hočejo nov svet, v katerem socialna pravičnost ne bo fraza ampak dejstvo. Namreč tak svet, v katerem bodo imeli svoj "življenski prostor" ne samo veliki narodi, ampak vsi ljudje in s tem tudi mali narodi, kakršen je n. pr. naš slovenski. V minulih vojni je dokazal z borbo, s trpljenjem in s krvjo, da si ga je zaslužil.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1908.

Editor.....Frank Zaita
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864

Trst Jugoslaviji odrečen,
a ne po njeni krivdi

Na mirovni konferenci v Versaillesu je Janko Breje, ki je tam zastopal koroske Slovence, zaklical ob neki priložnosti po latinsko, "živijo, Wilson, umirajoči te pozdravljajo!"

S Primorske je prišel na tisto mirovno pogajanje znani socialdemokrat Kopač, ki se je potegoval za Trst. Da naj pride pod Slovenijo, je argumentiral. Ampak Wilson je kmalu spoznal, da so mu v napatje tajne pogodbe Anglije in Francije. Državniki onih dni so meje imperialistično zasnovali in mir pa ustvarili brez smisla za pravičnost in trajnost.

Wilsonovih 14 točk je bilo pozdravljenih širom sveta kot da je bila vojna, začeta z atentatom v Sarajevu, res zmaga za demokracijo in za vse druge take dobre stvari.

In potem — kajne druga svetovna vojna, pa proglas štirih svobodščin ter atlantskega čarterja, in spet se je govorilo od zadnjega konca sveta pa do najdaljših krajev, da smo v borbi za demokracijo, kakor pod Wilsonom.

V tem listu smo venomer trdili, da je to borba med interesi, ne pa da se je vojna začela zaradi idealizmov in takih reči.

Slovenski narod se je v dobi tridesetih let imperializma in kapitalizma v drugič znašel v vrtincu. Hočeš nočeš, plavaj, skušaj se rešiti iz lijaka, ki te žre in žre in te pogreza navzdol.

Rešil se je.

Prišel je na površje tako častno kot noben drug narod v Evropi. Namreč veliko nad povprečnostjo. Niti ena zapadna velsila mu ni resno pomagala. Vatikan ga je tlačil skozi vso vojno dobo.

In glej, kot bi dejal pokojni Ivan Cankar, ta narod je stal v svoji smrtni grozi kot da ni nikjer groze, ampak le vera v odrešenje. In ker je imel to vero, se je boril.

Na konferenci velike petorice v Londonu je bil slovenski narod edini, ki je izmed malenkostnih skupin kaj veljal.

Seveda, Italijani so pomenili več, ampak mali slovenski narod je delal vzlic vsemu veliki petorici težje preglavice kot katerikoli drugi na svetu.

Ameriški državni tajnik Byrnes, angleški minister vnanjih zadev Bevin in pa italijanski premier so podpredsedniku jugoslovanske vlade Edvardu Kardelju sicer lahko rekli, da je veliko Slovencev nesrečnih, ker nimajo radi "komunistične" demokracije, pa se jim ni obneslo.

Edvard Kardelj je zagovarjal zahteve Slovenije sijajno. Ako bi imel Wilson v Versaillesu takega podpornika — kako vse drugače bi se morda skončala takratna pogajanja! A Nikola Pašić je mislil samo na Veliko Srbijo.

Mal narod — en milijon — pa je, kajpada pod okriljem sedanjega federativne Jugoslavije, toliko pomenil, da so se ameriški in angleški diplomati na konferenci v Londonu kar čudili.

Kajti kaj pa je milijon, če pa govoriš s predstavniki držav, ki govorijo v imenu sto in več milijonov ljudi?

In vendar, Slovence se je slišalo. Se nikdar v zgodovini velsil ni imel kak Slovenec toliko prilike zagovarjati težnje in pravice svojega naroda, kot jih je imel sedaj Edvard Kardelj. In poslušali so ga. Kajpada, ker je to še zmerom taka svetovna uredba, ki temelji na imperializmu in kapitalizmu, ni uspel kot bi slovenski narod rad, toda niti ni veliki petorici vzkliknil, "umirajoči vas pozdravljajo!"

Predstavljal se je za zastopnika naroda, ki je strašno trpel in ki pa vzlic temu ni omagal in hoče živeti kot narod.

Harold Laski na delu za preprečenje
nove bratomorne borbe

V sedanjem trenju med Moskvo na eni strani in zapadnim kapitalizmom na drugi se je spet zaneslo priložni mero razdora v delavske vrste. Moskva še vedno obdržuje svojo kominternu, čeprav je uradno razpuščena. Toda ne ruje tako, kot je to delala pod Zinovjevom in drugimi boljševiki, ki jih je likvidirala. Noče pa, da bi delavsko gibanje služilo npr. kapitalizmu Zed. držav ali Velike Britanije.

Tako so nastala nova sumničenja in nesoglasja, v glavnem seveda vsled zmage delavske stranke v Angliji, ki je podedovala stari angleški imperializem, kapitalizem in pa kolonialni sistem. Iz teh utež se ji bo težko izmotati.

Nesreča za delavsko gibanje v Angliji, v Franciji in drugje v zapadni Evropi je, da sloni na teoriji razvojne procesa iz starega v novi red. Namesto, da bi izkoreninili zlo vse naenkrat, kot ti izpuli dentist zob, ti ga le zdravi in mu gnitje s tem podaljšuje, namesto da bi ga hkrati unčili.

Rusija pod boljševiki kajpada po mnenju mnogih ni bila najboljši zdravnik v prehodu iz starega fevdalnega in kapitalističnega reda v socializem, ampak eksperimentirala je in si baš vsled tega dobila veliko upoštevanja tudi med onimi, ki bi radi obvarovali kapitalizem za vsako ceno.

Predsednik odbora angleške delavske stranke Harold Laski je dne 20. sept. dejal, da je bodočnost sveta odvisna od tega, ali se bo znalo mednarodno delavstvo osredotočiti na temelju solidarnosti. Če sloge ne bo, bo to tragedija za človeštvo, hujša nego pa je bila nedavno minula vojna.

Poudaril je, da je sloga mogoča edino, ako se socialisti in

PREDSIEDNIK TRUMAN v zbornici nima posebne sreče s svojimi priporočili in predsednik unij CIO Philip Murray mu je v sredo 19. sept. vrgel očitek, da se je za delavstvo potegnil le navidezno, dočim ni na kongres napravil nikakršnega pritiska. Na sliki z leve na desno so predsednik poslanske zbornice Sam Rayburn, predsednik Truman, senator Alben Barkley in senčtor Kenneth McKellar.

DR. METOD MIKUŽ:

DOLOMITI

Ob priliki prvega kongresa Osvobodilne fronte Slovenije, ki se je vršila v Ljubljani 14., 15., 16. in 17. julija 1945, je verski referent dr. Metod Mikuz, slovenski duhovnik, ki se je boril štiri leta med partizani, spisal naslednjo spominsko črtico. Objavljena je bila v "Slovenskem poročevalcu" dne 15. julija 1945.

Ce bi profesor ali učitelj vprašal starega partizana pri izpitu, kje in kaj so Dolomiti, bi mu ta prav gotovo ne odgovoril povoljno. Ne bi začel s tem, da je ta gorska tvorba iz tega ali onega časa, in podzavestno pokazal samo v smeri proti Dobrovi in Sv. Katarini.

Da, to in tam so naši partizanski Dolomiti. Del slovenske zemlje, na katero si ni upal stopiti okupator kljub svoji ogromni premoči polnih šest mesecev z majhno dvakratno izjemo nekaj dni o božiču 1942 in o pustu 1943. In meje tega našega dolomitskega kraljestva? Danes jih lahko povem in vem, da se bodo ljudje čudili. Danes, ob velikem prazniku Osvobodilne fronte, katere zmagovito vodstvo in veliki človečanski program je prav s svobodnimi Dolomiti v najtesnejši zvezi.

Severno mejo je namesto nas stražila Hitlerjeva Nemčija. Zagradila jo je tri metre na globoko in dva na visoko z bodočo žico in skrbno zaminirala. A prav pod temi minami je zletel v zrak marsikateri vlak in se zrušil marsikateri bunker. Za juris pa so bile najbolj prikladne francoske ročne granate, katere so hitlerjevci obešali na mejo, jih med seboj povezali in mislili, da nam tako pripravljajo gotovo smrt, če bi poskusili preleteti žico. Zico so partizani nešteto krat prelezli, a smrti le ni bilo. Imeli pa so od te "meje" ali kakor smo jo imenovali od "drata" dvojno korist: bili smo varni pred Italijani, kajti njihovi zavezniški jim niso nikdar pustili, da bi prišli čez njihovo ozemlje nam za hrbet, pa tudi pred Nemci, ki si preko visoke in zaminirane meje niso ne upali ne smeli. Druga, prav tako velika korist pa je bila ta, da so bile prav vse te mine in granate naše najboljšje skladišče. Med našimi minerji in strokovnjaki v pobiranju min se je iz noči v noč vršila neizprosnna in skrajno zagrizena borba. Hitlerjevci so polagali mine, a naši so jih pobirali sproti in pred nosom, na žici pa puščali listke: zahvaljujemo se vašemu firerju za točno dostavljanje vojnega

materiala. Poleg tega je na Osredku, za dober lučaj kamna od žice in polnem miru šest mesecev razvijal svoje vojaške in politične načrte takratni slovenski glavni štab.

Vzhodna mejo je bila dvojnja. V širšem pomenu, to so partizani redno kontrolirali vsako noč, je segala do ljubljanskega bloka, v ožjem pomenu, to se pravi, kamor se ni upala stopiti okupatorjeva ali izdajalčeva noga niti podnevi, pa je tekla tik ob cesti Šmartno — Dobrova, nad dobrovskim župniščem čez Suijico in od tod po cesti Stranjska vas — kota 385, preko katere se je končala ob "meji". Južno mejo je z malimi izjemami tvorila v ožjem smislu cesta Radna — Brezovica — Log — Drenov grič in od tod nedoločeno nekam nad Staro Vrhniko, v širšem pomenu pa vse do Ljubljane. Sporna v ožjem smislu je bila zapadna meja in to zato, ker okupatorju nikakor ni bila moči dopovedati, naj opusti postojanko v Polhovem gradcu. Zato je v slovitih Proči pokalo in so leteli v zrak kamioni vsako soboto, ko je okupator vozil hrano in municijo v Polhov gradec.

Od krajev na tem malem, a povsem svobodnem ozemlju bodo v zgodovini slovenskega naroda za vselej zapisani: Babna gora, sedež Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, Ključ (kota 623), vhod v slovenske Termopile, Osredek, sedež glavnega štaba, vzhodno pobočje Toškega čela, sedež Centralnega komiteja komunistične partije Slovenije, in nazadnje Zerovnikov graben z na pol podrti hišo pri Gavgarju, zbirališče nas vseh v veselih in žalostnih dneh.

V ten majhnem delu slovenske zemlje so bili ustvarjeni in uresničeni najlepši načrti, globoko doživete in doumljene temeljne točke Osvobodilne fronte in nepreklicno dosežena trdnost političnih gledanj. Na zemlji, obdani vsepovsod od okupatorja in domačih izdajalcev, je današnje vodstvo slovenskega naroda, opirajoče se na poštenost slovenskih ljudskih množic in na udarno in nepremagljivo moč slovenskih parti-

komunisti, torej v prvi vrsti Sovjetska unija, te odgovornosti za vedajo v enaki meri in narede med sabo sporazum, v katerem jim bo mogoče za delavce v industriji in na kmetijah biti eno, namesto da se bi borili drug proti drugemu, kot se je to dogajalo po prvi svetovi vojni.

Laski smatra, da k mednarodni solidarnosti proletariata sedaj Rusija lahko največ pripomore, in ob enem, da če bo Moskva pokazala voljo za sodelovanje, bo prav gotovo dobila ugoden odmev v delavski stranki Velike Britanije, med socialisti v Franciji in drugod po svetu.

Da, svet potrebuje novo mednarodno, zares socialistično orientirano gibanje. Kapitalizem ga skuša preprečiti. S svojimi diplomati, mednarodni bankirji, z vladami in cerkvijo se trudi, da ga zadušil. AFL mu v tem pridno pomaga. Tudi v Moskvi narede tu in tam take poteze, ki več škodujejo kakor koristijo. Toda če bo Laskijev nasvet obveljal, bodo v krogih delavstva Sovjetske unije in v Angliji prevladali tisti, ki so za zgraditev novega reda čimprej in temboljše.

zanov, izpričalo in dokazalo pred vsem svetom, da je vsak narod in njegovo postavno vodstvo nekaj neuničljivega, pa naj je številčna in oborožitevna moč njegovega sovražnika še tako velika.

Težko danes človek verjame, da se je vse silno, nadčloveško delo teh ljudi vršilo dobre pol ure od močne okupatorske in belogardistične postojanke na Dobravi, uro daleč od Ljubljane, slabo uro daleč od Polhovskega grada, Korena in v senci nemškega rajha in to ob času, ko so se pod fašistično težo šele začeli prebujati veliki zasužnji evropski narodi. Či bi človek verjel v čudeže, ali če bi bil tako površen, da bi se mu ne zdelo vredno vse to natančneje premisliti, bi nazadnje prav gotovo dejal, res je, čudež je vse to. Pa ni bil. Zmogli pa so kaj takega izključno samo ljudje s trdnim in nepremagljivo vero v zdravo poštenost slovenskega naroda, z vero in prepričanjem, da je boj za svobodo lastnega naroda sveta in neodložljiva dolžnost in ljudje velike ljubezni do naroda, ki je bil izročil na milost in nemilost okupatorju in domačim izdajalcem.

V Dolomiti, v najtežjih dneh domovinske vojne in vse za sužnjene Evrope, je pisal Kristof (Edward Kardelj), veliki Titov soustvarjalec nove Jugoslavije, svoje najlepše stvari. Se danes je človeku, ki pozna vzroke in zgodovino vseh teh sestavkov in brošur, toplo pri srcu, ko se spomni velike in neodjenljive človečanske ljubezni tega človeka. Vedno se smehljajoč, poln vere, zdravega optimizma in velike ljubezni do sočloveka, je bil naše predragoceno sonce, ki je znalo in moglo pregnati vsako meglo in še tako težak oblak. V Zerovnikovem grabnu ali pri Kelnacu pod Hruševim je tedanjim politikomisla glavnega štaba Peter (Boris Kidrič) sproti, a trdno in nepreklicno izdeloval politično-vojaške načrte, krepil in z železno voljo in nepopustljivostjo ustvarjal okupatorju najobčutnejšo pest: prve slovenske brigade.

In če bi naštevati dalje, bi ne bilo prostora ne časa. Bili so vse to tako veliki dnevi in noči, da bi vsak od teh zaslužil polno pozornost. In v teh so živeli veliki in dobri ljudje. Roka je znatno prešibka, da bi jih dovolj močno in jasno prikazala ljudem, pa človek nazadnje tudi ne ve, kje bi začel. Ali pri teh ljudeh, ki so politikih in državnikih, ali samo kot pri ljudeh. Vem, ne bo jim vseč, vem pa tudi, da mi bodo kot znanu odpustili.

Obiskal sem sedež izvršnega odbora na Babni gori. Sonce je zahajalo in okupatorjevi hlapi na Korenu so že hiteli prižigati luči okrog postojanke, da je izgledala kot pravljica in začarani grad. Dobil sem vse doma, kar je bila sreča. Saša (Jost Vidmar) je ležal obvezan in godrnjal nad Cedrikom (dr. Obračunčem), ker mu je spulil, ne vem preveč ali premalo zob, a zraven na šahovski deski neusmiljeno mrcvaril Jako (generalajntant Jaka Avšič) in še pazil na vsako besedo, ki smo jo izpregovorili. Pavle (minister Edvard Kocbek) je sključen ob mizi kot veliki idealist spravljal (Končec na 3. strani.)

NESPORAZUMI ZAVEZNIKOV O BODOČI
VLADI IN UREDBI NOVE AVSTRIJE

V začetku septembra se je na Dunaju prvič sestala medzavezniška komisija za upravo Avstrije, v kateri so zastopane Sov. unija, Anglija, Zed. države in Francija. Doslej je bil Dunaj samo pod kontrolo sovjetske armade, a danes je razdeljen med vseh pet omenjenih armad, orej slično, kakor je Berlin razdeljen v okupacijske predele med poveljstva ruske, angleške in ameriške vlade.

Vsled nesoglasij med zavezniški o enotni upravi Avstrije je v njenem gospodarstvu nastala velika zmeda in med ljudstvom na Dunaju lakota.

Velik vzrok nesporazumu med zavezniški je vprašanje avstrijske vlade.

Kmalu po prihodu rdeče armade na Dunaj je bila ustanovljena nova avstrijska vlada pod načelstvom starega socialdemokrata Karla Rennerja, s katero pa sodeluje samo sovjetska vlada, dočim jo Amerika in Anglija nista hoteli priznati, ker sta jo smatrali za orodje ruske vlade. Tudi o tem so se na tej prvi skupni zavezniški konferenci na Dunaju veliko posvetovali.

Pisec časniške agenture ONA, Landrum Bolling, je napisal o težavah prepoda Avstrije sledeči članek:

Pred dvema leti so zavezniški naznanili, da je njihov namen ustanoviti demokratično in svobodno Avstrijo. Napredek na potu k temu cilju je počasen toda siguren. Vodnik pa je komisija štirih velsil, ki je začela poslovati v tem nekdanj tako veselem mestu dunajskih valčkov.

Toda stara veselost se bržkone še dolgo ne bo vrnila. Vse kaže, da bo najtežje postaviti Avstrijo zopet na njene lastne noge, da si pomaga sama naprej... Težje celo kot Nemčijo.

Vzrokov za to je več. Navedel bom le nekatere izmed njih:

1. Zavest samostojnosti Avstrije bo treba šele znova ustvariti. Skozi dolgih sedem let so si gospodarji Hitlerjeve Nemčije prizadevali z vsemi svojimi silami in uporabljali v to vsa sredstva, ki so jim bila na razpolago, da popolnoma izbrisajo vsako sled tega, da je bilo nekoč nekaj, kar se je imenovalo Avstrija. Spremenili so meje pokraj, zatrli nekatere šege in navade, zamenjali imena, preseljevali prebivalstvo in uničevali z velikanskimi napori propagande vsako misel na avstrijsko posebnost kot pokrajine in naroda. Mnogo ljudi bo treba popolnoma prevzgojiti, posebno mlajše generacije, ako jim bomo hoteli dopovedati, da niso Nemci, temveč Avstrijci.

2. V Avstriji bo tudi mnogo težje odpraviti naciste iz javnega življenja kot v drugih deželah, izvemski Nemčije. V teku let, ki so neposredno sledila Hitlerjevi okupaciji Avstrije, je vladalo v deželi blagostanje in Nemci so brez posebnih težav nastanili na vsa vplivna mesta nacistične pripadnike najčistejšega kova. Pri sedanjih čistki posvečajo zavezniške oblasti svojo pozornost v prvi vrsti o nim nacistom, ki so se pripteli iz Nemčije. Mnogi izmed lokalnih nacistov, ki niso bili na visokih pozicijah, so se mogli radi tega držati in so še vedno na poslu. Na Dunaju na primer se židovski krogi pritožujejo, da je največja težkoča pri vračanju židovskega premoženja in kaznovanju agentov gestapa obstrukcija nacističnih uradnikov, ki so obdržali svojo službo in zavlačujejo vse naredbе, katerih namen je povratek premoženja oropanim Židom ali kaznovanje nacističnih policijskih agentov. Vsled tega utegne trajati še dolgo, dolgo časa, predno bo čistka zares vsepovsod izvedena.

3. Ena težav organizacije Avstrije je tudi delitev dežele v štiri okupacijske zone. Zeve med posameznimi zonami so počasne a prav do nedavna še ni bilo nobenega centralnega urada, ki bi bil odgovoren za vsa deželo. Evropska posvetovalna komisija je sicer dajala nekaj nasvetov, toda v bistvu je le delal vsak posamezni poveljnik okupacijskih čet kar je sam hotel.

4. Zavezniški niso postavili v Avstriji vrhovne vlade za vso deželo, katere člani bi bili pro-

ti-nacisti. Amerika in Velika Britanija sta odklonili priznanje Rennerjevi avstrijski vladi, ki je bila organizirana kmalu po prihodu rdeče armade na Dunaj. Pokazalo se je zdaj, da je bila ta odklonitev velika napaka. Zahodni zavezniški so se takrat postavili na stališče, da jih nikdo ni vprašal za nasvet, ter so navidezno verjeli govoricam, ki so se takrat širile, da je Rennerjeva vlada marioneta v rokah Rusije. To pa je na vsak način popolnoma napačno.

V prvih tednih, odkar je bilo zavezniškim korespondentom dovoljeno poročati iz Avstrije, je postalo čedalje bolj jasno, da je Rennerjeva vlada, ki je sestavljena iz koalicije socialnih demokratov, krščanskih socialistov, komunistov in kmečke stranke zares predstavnica vseh avstrijskih protinacističnih elementov.

Na potsdamski konferenci so zavezniški svoje stališče že nekoliko spremenili, čeravno z največjo previdnostjo. Zdaj je evropska posvetovalna komisija nekoliko bolj povoljno nastopila in storila nekatere korake, ki priznavajo vlado. S tem je postalo jasno, da bo Rennerjeva vlada zagotovo osnova, na kateri bodo zavezniški poskusili zgraditi novo demokratično Avstrijo.

Evropci ne jedo vsega

Sladki krompir (sweet potato) je v ameriških družinah delikatesa, ako se ga pravilno pripravi na mizo. V južnih državah imajo tega krompirja v odvisnih zalozah (surplus) za pet milijard dolarjev(?), kot poroča AP z dne 6. sept. Južni senatorji bi se ga radi iznebili z izvozom v Evropo na račun UNRRA ali pa če bi ga tamošnje vlade same kupile.

V ta namen je bil tam z deputacijo drugih članov kongresa zvezni senator Overton, demokrat iz Louisiane, da se uveri, kako bi gladnim Evropecem prijal ta tečni, sladki krompir.

"Mar mislite, da ga jedo?" "Kaj še," je z zgražanjem ugotovil senator iz Louisiane in zraven omenil, da je evropskemu ljudstvu zoprna še marsikaka druga ameriška hrana, čeprav je gladno. Bržkone tam mislijo, da je naš sladki krompir hrana za prešiče, a se bi ga privadili, če bi ga jim po naše pripravili in jim še kaj drugega servirali zraven. V tej deželi pa mnogi lahko jedo sladki krompir brez vsake druge prikuhe, da je le nekaj masla zaga.

Izgube naše zračne flote
v Evropi

Skozi vso dobo evropske vojne je bilo 38.185 naših letalcev ubitih ali pa pogrešanih in 18.418 naših letal je bilo uničenih, vojna na morju v Evropi pa je stala 4.612 življenj naših vojakov.

Ako bi delavci s takim veseljem podprli delavski tisk, kakor podpirajo zavajalno časopisje, bi bilo kapitalizma kmalu konec.

Tole mi ne gre
v glavo?

Cemu se Američani in Angleži potegujejo za demokracijo na Balkanu toliko šele sedaj, ko se narodi tam skušajo otresti kronanih in nekronanih parazitov, to mi nikakor ne gre v glavo! Morda pa se Američani in Angleži potegujejo le za obravnavanje starega reda, ne pa za demokracijo!

POVESTNI DEL

GABRIJELA PREISSOVA:

LAHKO NOČ

Iz zbirke "Korotanske povesti"

(Nadaljevanje in konec)
"Kaj bi povešala glavo?" se je tiho kakor v sanjah smehljaj kmetič. Saj vse do svojega časa in Gospod Bog na veke."

"No, seveda. Če te pa ta neumnost muči že tako dolgo... Še po noči!" je vzdihnila Jerica znova.

"Zetev imamo že pred durmi, res", je ponavljal Tevža prejšnje žene besede; "toda polgluhi Fran odleže ravno toliko kolikor bi storil jaz sam." Utrujen je sedel v veži in dostavil: "Dobro me nadomestuje, in miren človek je. To me veseli, da sem se tedaj spomnil nanj!"

"Ne mislim na delo, temveč nate", je dejala žena, a glas ji je zamiral; sedla je k njemu. Tevža jo je nehote prijel za roko. "To mi je žal", je govoril počasi, "da si ti le ženska. Jaz — sam zase — sem le hvaležen Bogu za to, kar mi je že dal živati. Dobro mater in dobro ženo sem imel — in otrok sem tudi vesel... In tu pri nas je svet tako lep — vidiš? Vsak kamen mi je drag..."

"Da — da bi te le že Bog rešil te izkušnje", je zaplakala Jerica.

"Vidiš — izkušnja — je govoril Matevž siloma po kratkem molku, "nič drugega... In to naj bo za pokoro. Mati si je gega... In to naj bo za pokoro. Mati si je izmislila oni dan, da sem iztaknil to po svoji krivdi pri delu. Kaj ni že davno popred vsega tega določil Drugi? In Njegovi volji se je težko upirati. — Glej, Jerica, samo to-le mi je rad imel po svoji volji: ko bi jaz tako-le umrl — človek mora biti vedno na te pripravljene, če tudi je zdrav — kakor je dejal gospod doktor, ko sem bil pri njem, — bi prav nič ne bil žalosten zaradi sebe, pač pa zaradi vas. Lažje bi mi bilo pri srcu, ko bi ostali vedno skupaj — ko bi vsaj kje blizu mogel ostati. Jaz nisem nikoli mogel zapustiti v dolini, kakor nekateri v gostilnici ali celo v cerkveni klopi. Jaz pa nikoli ne — pa saj veš — saj sem ti že vse povedal, kake so moje navade."

Žena ga ni razumela, toda njegove malo zmedene besede so ji krčevito stiskale srce. Sreča, da je že prignala tašča živino s paše, petletna Micika in mlajši Tevža sta ji veselo pomagala poganjati z jelševimi šibami. Jerica je morala iti mlast. Tako ju je rešilo tožnega razgovora, katerega sta se itak izogibala oba, kakor bi se ga bala. Tevža je vstal za Jerico, vstopil k durim hleva in pogladil vsako prihajajoče živinčce. Smehljaje je pogledal kričeca

otroka in jima tiho, da bi ženski ne slišali, dejal: "Počasi dorasteta hiši na pomoč. Krave so povsod dekletove in volji bodo zopet Tevževi. Ovac bosta imela vsak pol, v kolibi vsak svojo novo hišno opravilo, a ostalo uredi vama mati."

Otroka se nista brigala za pomen njegovih besedi, skakala sta okoli najmanjšega jagnjeta in bila s šibami na zvonec pod kravjim vratom, da bi jima lepo zvonilo. Na pol gluhi Fran je dobrohotnega obraza pripeljal na vozičku kup dišeče nasečene trave, in gospodar, motreč vse to v prijetnem poletnem večeru, je čutil, da je neizrekljivo težko človeku zapuštati tak dom.

V tej noči Tevža ni mogel spat zaradi kašlja in notranje tesnosti; prišla mu je tolažilna misel, postaviti na svojem imetu blagoslovljen križ. Leseno podstavo bi naredil sám, Krista pa bi naročil po Stajevaškem selu iz mesta. Ko bi bilo to postavljeno, prišel bi lahko hribniški gospod župnik blagosloviti. Žena je razumela, da je to za njegovo ozdravljenje; zato je pritrdila njegovi misli, dasi bi veljalo denarjev. Tudi stari materi je bilo to všeč. Bodo vsaj imeli na svojem svetu posvečen prostor, kamor bodo hodili moliti.

Tako so dobili na Mrkličevem gospodarstvu zadaj za hišo, kjer je borov gozd mejil vrt, blizu malega šumečega vodopada svet grobot svete tolažbe.

Ko se je bližal Božič, so ljudje nakrat imeli mnogo govoriti o malo znanem jim imenu Mrkličevem. Zadnje adventno nedeljo je oznanil s prižnice hribniški župnik, da se je napravil Mrkličev Tevža, gospodar tam na zadnjem posestvu v hribih, v cerkev k adventni spovedi, pa se ni več vrnil domov. Mogoče, da se je zapoznil vsled svoje slabosti ali zašel in našel v zametih snega — tisto noč je bil hud vihar — svoj grob. Župnik je prošil v imenu žalostne družine in krščanske ljubezni, da bi verniki pomagali iskati Tevža.

Tako je nakrat šlo vsled sočutja in radovednosti mnogo ljudi po poti k Mrkličevim. Otroka sta se čudila tam gori, da je toliko ljudi na svetu.

Zalostna Jerica, jokajoča se tašča in udani Fran so solzni razkazovali kolibo, kjer je zapustil dobri Tevža svojima otrokoma lep spomin svoje ljubezni. V uzornem redu je postavil na eno stran za Miciko nov kolovrat, pinjo, malo mizico, skripljo za durim hleva in pogladil vsako prihajajoče živinčce. Smehljaje je pogledal kričeca

ček s prihranjenima šestnajstima goldinarji. Nasproti je bil zopet oddelek malega Tevže: lopata, velnica, motika, sekira, dve žagi in druge drobne reči, lep bič, nekoliko grablj, katere je Tevža sam naredil, in zeleno pobarvani panj za čebele. Na žrebličku je bila obešen Tevževa srebrna ura z medeno verižico.

Otroka še nista razumela te ginjlive zapuščine; toda baš ta dva nerazumna, drobna otroka sta bila, ki sta našla za malo časa očetov grob. Ko sta hekoč po viharji božični noči prišla z materjo molit h križu, so ugledale nepokojne njiju oči, da tam za križem moli iz snega špica očetočevega čevlja... Tam na spornji strani se je stisnil v malo globino Tevža, ko je čutil, da njegova sveča dogoreva. Bal se je, da ne bi razžalostil svoje rodine, bal se je, da ga ne bi sicer odnesli daleč od tod...

Sele sedaj ga je Jerica razumela. Vsa groza in ves strah osamelosti, ki sta jo navdajala zadnje dni, sta izginila pred tolažečo jo zavestjo, da je ostal Tevža pri njih. Brzo je šla v dolino, kupila rjavo rakev in napolnila župnika, da bi zaradi nje in zaradi tožne želje pokojnikove prišel na goro in blagoslovil Matevžu za križem domači grob.

Dokler ga ni zamela visoka snežena odeja, je hodila Jerica vsak večer sem kakor na razgovor. Trdno, prepričanje, da ve Matevž o vsem, kar se okoli godi, ji gladi skrbno obličje. Pravi mu v duhu, kaj se je danes delalo, kaj jo skrbi in kako otroka veselo rasteta. Skupaj gledata in poslušata šumenje slapa, ptičje sosedstvo, kresne mušice in žabice v žlebu — ničesa jima ni bilo treba zapustiti; vse to je njuno. Jerica hvali Boga, da ji je dal takega soproga, in ne toži v bridkosti, da ga ji je zopet vzela. Preprosto srce sirote je navdajala ljubezen, ki sega v večnost, in sreča jo je prešinjala, kadar se je sestala pri križu v duhu s soprogom.

Se le, ko se spušča noč na skrbno čuvani ta prostor, kjer ni zavisti in tožb in vprašanj človekove družbe, želi Jerica svojemu Matevžu — bodisi ob grobu, bodisi — kadar je gomi-la zakrita s snegom — s hišnega praga verno "lahko noč!"

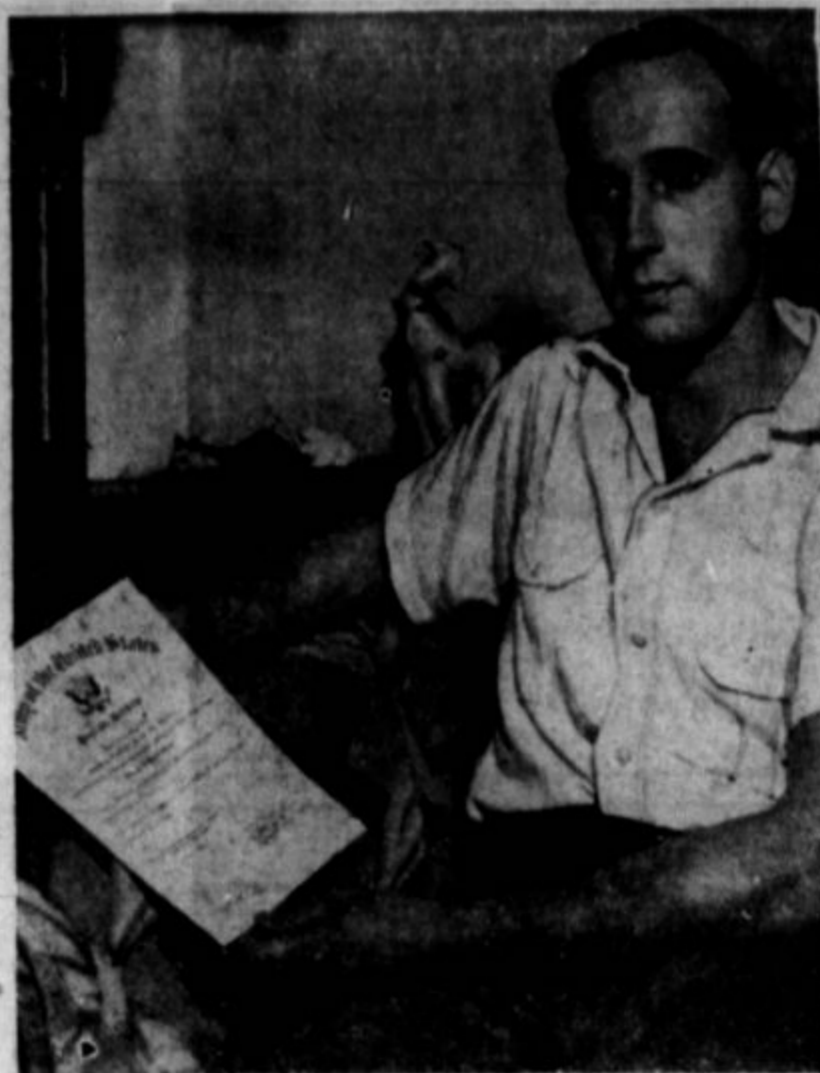
AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu s drema polletnima.

- John Krebel, Cleveland, O. 25
- Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 20
- Martin Judnich, Waukegan, Ill. 12
- John Chamazar, Chicago, Ill. 10
- Leo Zevnik, La Salle, Ill. 10
- Frank Cvetan, Johnstown, Pa. 10
- Angela Zaitz, Chicago, Ill. 6
- Jacob Bergant, Lisbon, O. 6
- John Vitez, Barton, O. 5
- Anton Tomšič, Oakland, Calif. 4
- Mike Krulitz, Willard, Wis. 4
- Andy Krivna, Girard, O. 4
- Frank S. Tauchar, Chicago, Ill. 4
- Julia Lemuth, Detroit, Mich. 4
- Frank Klun, Chisholm, Minn. 4
- John Goršek, Springfield, Ill. 4
- Mike Kopach, Barberton, O. 4
- John Tancek, Girard, O. 4
- Joseph Snoy, Bridgeport, O. 3
- Joseph Oblak, Chicago, Ill. 3
- Jacob Kunstej, Ely, Minn. 2
- Joseph F. Durn, Cleveland, O. 2
- Louis Barborich, Milwaukee, Wis. 2
- Frank Hribar, Cleveland, O. 2
- Edward Tomšič, Walsenburg, Colo. 2
- Frank Remitz, Rock Springs, Wyoming 2
- Frank Zaitz, Chicago, Ill. 2
- Louis Pavlinich, Bellaire, O. 2
- Felix Strumbelj, Cleveland, O. 2
- John Pečnik, Fontana, Calif. 2
- Luka Groser, Chicago, Ill. 2

Skupaj 4 tedne (od 23. avg. do 20. sept.) 168 naročin, prejšnji izkaz (4 tedne) 200 naročin.

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 20-361
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

IZIGRAVANJE ODPUSCENIH VOJAKOV za boj proti unijam je ena najnevarnejših hazardnih iger v tej deželi. Gornje je vojak A. Fisgold iz Brooklyna, ki je hotel delo, do katerega pa je bil v resnici upravičen po starostni lestvici drug delavec. Vojak je tožil in zmagal. Unija se je potegnila za delavca s starostnimi pravicami, a sodnik je odločil "patriotično" — torej v prid vojaka. Ta komedija ni še končana, ker unija toži na višje sodišče.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — Dnes 15. septembra je bilo iz New Yorka iz krogov tekstilne industrije poročano, da so naši izvedenci, ki se pečajo z volno, znašli, da je kurje perje za izdelavo blaga boljše kakor pa volna. Posebno za moške obleke. Ko so poročali o tem dognanju za izdelovalnju blaga iz kurjega perja, so ob enem omenili, da bo veliko bolj toplo in pa trpežnejše, kakor volno. In da je lažje kot volna. V pranju se ne skrči, torej so pridobitve od konca do kraja. V poročilu, iz katerega črpam te podatke, je bilo rečeno, je vrženo proč vsako leto nad 100.000.000 funtov kurjega perja in na nad 30.000.000 puranovega. Torej je tu materiala za lepe obleke v izobilju, samo da bi imeli ljudje tudi denarja zanje.

Dvomim, da bodo naši živi v tej napeti dobi polovico toliko vzrujenji kot pa bodo kokošji — kajti kokoši niso ovce.

Nedavno sem čital, da bo atomska energija vplivala tudi na kokoši, ker je namen te ideje, da bi znesle več jajec. Obleke iz kurjega perja pa bodo na stara dekleta vplivala, da se bodo v njih počutile, kakor pomladni piščanci in stari bečlarji pa kot mladi petelini.

Nič se ne čudite kokoši, ko bo na vso moč hitela preko ceste. Mogoče se zaveda, da ji strežejo po življenju in perju. Verjemite mi, da se mi tudi kokošji rod smili. V času minule vojne so ga prodajali na črnem trgu kakor nekoč zamorske sužnje.

Česa vsega se naš "free enterprise" ne domisli! Izkoristil je prirodne zaklade v svoj prid, ljudstva po svetu pa je zaslužnil v izkoriščanje.

In tak je svet danes. Nad sto let je za vlada kapitalizem in sedaj si obeta dobička od atomske energije. Striže ovce, guli ljudi. Kdo bi si pred štiri leti mislil, da se mu bo zljubilo misliti na novo industrijo, na izdelovanje blaga iz kokošjega perja?

V tej deželi blaga ne manjka. Je volne in bombaža v izobilju. In tudi drugih snovi za obleko ter nogavic. Ampak se je le dogodilo, da se je po štirih letih pripetilo, da smatramo kokoši za vrednoto tudi po perju.

Morda nimamo vsi najboljših oblek, a vendar nastane vprašanje, kaj početi z ogromnimi zalogami volnena blaga še predno bo konkurenčno kurje blago stopilo na trg. Vojne je konec in zdi se, da nobene stvari več ne manjka. Le kako porabiti ves ta odvisni material, to je vprašanje.

Pokojni predsednik Roosevelt leži že precej časa v grobu, a reakcionarji pa ga napadajo, kakor da je še zmerom živ. Fašizem torej ni še poražen. Gonja, ki jo v tej deželi počenjanjo proti umrlemu Rooseveltu, je ena največjih škandalov, kar se jih je zgodilo v tej deželi.

Italijanski filozof Benedetto Croce je nekoč dejal, da v razumnstvu ni zmot. Kar jih je, se dogaja iz srca, ne iz razuma. Tudi on jih je nekaj storil, v korist krivičnim interesom Italije, toda ne iz razuma, ampak iz srca. Dobro je le, da je resnico pošteno priznal, čeprav ni pri tem misli sebe, temveč le druge.

Well, Well, ali ni škandalozno, da skušamo bivši nacijski rajh spremeniti v kmetsko državo? Pod Hitlerjem je bila industrializirana bolj kot kdaj prej in geslo ji je bilo, da so kanoni boljši kot maslo. Sedaj pa nima ne topov, in še manj pa masla.

Navdušen sem še zmerom za realno demokracijo in se čudim tistim, ki jo poveljujejo in jo gazijo ob enem. Vse te načelno kritiziram, ker nočem biti hinavec. Woodrow Wilson je dejal, da je edina rešitev za svet, ako se ga preuredi za demokracijo. Mi se bomo bojevali za princip, kateri so najbližje naših src — za demokracijo, je dejal. Daniel Webster pa je definiral demokracijo za vlado ljudstva, ki služi ljudstvu.

Alfred E. Smith je dejal, da so vse "demokratske bolezni" ozdravljive, a edino, kar še rabijo, je več demokracije.

Slamnat cezar, drugače znan pod imenom "duče," pa je leta 1929 dejal, da se bo demokracija s svojim zlobudranjem sama sebe zakopala v grob.

Ali vi ne mislite, da je naša čikaška mestna administracija najbolj demokratska? V največji prosperiteti se je brigala, kako dobiti ljudem za odmetavanje smeti, zavrženega živeža in drugih odpadkov dovolj železnih sodov. Tako se je pohvalil župan, a ob enem so on in njegovi aldermani omenili, da ker ljudem ni za snago, se je podganska golazen razmnožila kot še nikoli.

Ako se bo brezposelnost širila, morda v tistih sodih ne bo več toliko hrane za podgane, ker bodo imele tekmece.

John Chamazar.

DOLOMITI

(Konec z 2. strani)
na papir še vedno svojo največjo željo: pridobiti in prikleniti k borbi duhovnike in verne ljudi. Na skeptično mnenje, da se mu bo drugo pač posrečilo, prvo pa ne, ni imel časa odgovarjati. Spet se je sključil in pisal in črtal naprej. Gašpar (minister Tone Fajfar) je mirno, kot da ni nikogar ne v sobi ne na svetu, nekaj pisal. Drejce (sekretar Lubej) je Andreju (dr. Rusu) razlagal o najnovšem razvoju ruske ofenzive. Vse je bilo nekam živahno, precej podobno panju. Tako po majhnosti hiše kot po delu. In skoro bi prezl Miho B (podpredsednik dr. Breclj), ki si je že v mraku pred ogledalom drezal z zobotrebem v zobe. Razložili in poučili so me, da si plombira zob. Ker je bil takrat nekak zdravstveni referent za nas vse, se je s solznimi očmi sicer, vendar pa le obrnil in se uslužno ponudil, da jih plombira tudi meni. S takom sicer, a odločno sem odklonil.

Polagoma so dokončavali. Jaka je bil seveda matiran, Saša se je smejal, Gašper se je zagledal skozi okno, Drejce je zgibal karte in zapiske in samo še Pavle je hitel sprebrati. Razgovarjali smo se in govor je tekkel gladko in neprisljano kot med ljudmi, ki jim je že zdavnaj jasno marsikaj, ki so ene misli, ene poštenosti in ene ljubizni. In nazadnje, bog ve kdaj, so celo zapeli. Začarani grad na Korenu se je svetil in nad Ljubljano je bilo svetlo kot da bi gorela. Bila je res v peklju in v vičaj.

Obisk pri Luki (minister Leskošek) je bil redno krajš. Veliko sva se pomenila in mislila tega stvarnega človeka so bile jasne, odločne in koristne. Luka je bil vselej človek stvarnosti. Tudi v tem, da je razdal vse, kar je imel, če je uvidel potrebo.

To so Dolomiti z naše, — človeške in partizanske strani. Dolomiti, kjer sem našel prvič v življenju prave ljudi in resnične prijatelje. Res je, da tudi borba sama že druži ljudi. A svet in človek se v bistvu ne spremenita nikdar. Je in ostane: iskreno in zares druži samo ljubezen. In ta je med nami in v nas dolomitskih ljudeh veliko in ne bo nikoli minila.

Zadnjič sem obiskal te kraje. A kaj pomaga, ko ni več tako, kar nas ni. Vmes je že čas, roka okupatorja in izdajalca. Zastonj sem na Osredku iskal generala Jaka, ki je bil takrat ves čas nejevoljen na ljudi, ker so imeli njega za duhovnika in ne mene. Pri Gavgarju je porušeno, na Babni gori tudi in Lukovega bunkerja nisem mogel več najti. Škoda, morda ima še kaj zame.

FOR SALE

Gas Heating Stoves
AVAILABLE
No OPA certificate required.
Why Carry Coal or Oil This Winter? — Buy Now
Open Thursday until 9 p. m.
DEARBORN STOVE CO.
3256 Wilwaukee Ave.
MULberry 1500

Bungalow Stokers

IMMEDIATE DELIVERY
Winkler Stoker for immediate delivery on most sizes up to 1,000 lbs.

North West Stoker
Sales & Service
3259 IRVING PARK
IND. 1684

Proletarec služi edino delavcem in njihovim bojem za pravice. V zameno ne pričakuje drugega kot da

HELP WANTED

GIRLS
SEWING MACHINE OPERATORS
Good pay
OTTENHEIMER & CO.
407 S. Green Street

WOMEN
To work in set-up Paper Box Factory. — Overtime wages Apply
CONGRESS PAPER BOX
210 N. Wolcott Ave.

MECHANICS
BODY & FENDER MEN NEEDED
Chrysler experienced preferred, but not necessary. TOP PAY. — Vacations — Pleasant working conditions.
C. W. MARQUARDT CO.
48 N. Laramie

DRIVERS
Also man to work in Wholesale Fruit and Vegetable House
Experience not necessary
Good pay. Steady work
GREENBERG & TOCKMAN
920 W. Randolph

LAHKO TOVARNISKO DELO
Mesečno povikše in bonus
Plačane počitnice—48 ur na teden
Čas in pol za nadurno delo
SELSTROM MFG. CO.
615 N. Aberdeen

PORCELAIN ENAMEL
FURNACE OPERATORS
AND HELPERS
GOOD WAGES
2700 North Karlow Ave.

WOMAN FOR GENERAL
HOUSEWORK
Assist with children
Good home — No heavy work
Top salary
Phone LAKEVIEW 6148

WOMAN FOR GENERAL
HOUSEWORK also COOKING
Good home — Own room and bath
Also to assist with two children
\$30 a week
HYDE PARK 6266

HOUSEKEEPER — COOK
Own room — 3 adults
\$30 a week
References required
Phone RAVENSWOOD 7485
Before noon

HOUSEKEEPER
Private room, bath, good pay
Permanent position, 2 adults
Call DELAWARE 6775 or
LINCOLN 2114
References required

HOUSEKEEPER
TO STAY — \$35 SALARY
TAKE FULL CHARGE OF HOME
HAVE YOUR OWN ROOM
Call LEKEVIEW 3774

VULCANIZERS — RECAPPERS
TIRE CHANGERS
Ideal Workingplace — Excellent after war opportunity.
First class pay
INDUSTRIAL TIRE and SUPPLY CO.
Phone WHITING 4032

Gentleman for Paper Factory
Good working conditions.—Steady Work — Assured Future
Good pay
THE McNEILL BOOK BINDERY
635 Plymouth Court
Report at once

BOOKBINDER GIRLS
EXPERIENCED
HIGH PAY — STEADY
THE McNEILL BOOK BINDERY
633 Plymouth Court
5th floor

EXPERIENCED MEN
To cut Leather for Pocketbooks
Pouches — Shoes
Steady work
STEIN BROS. MFG. CO
4242 West Fillmore
Phone SAC. 3131

W-O-M-E-N
All-around Factory Work

DRILL PRESS
TAPPING MACHINE
BELT SANDERS
ASSEMBLERS

— Steady Positions —
Apply immediately

NATIONAL MINERAL CO.
2638 N. PULASKI ROAD

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
USTANAVLJAJTE NOVA DRUŠTVA. DESET CLANOV (IC) JE TREBA ZA NOVO DRUŠTVO

NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:
2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

HELP WANTED

SECURE YOUR FUTURE NOW! WITH A WELL ESTABLISHED STEEL WAREHOUSING COMPANY

We are hiring today

**Steel Warehouse Men - Sorters
Mikers - Shear Helpers - Laborers**

GROUP INSURANCE - HOSPITALIZATION
PAID VACATIONS
AUTOMATIC INCREASES

Apply now

RELIANCE STEEL DIVISION
1601 SOUTH WOLCOTT

HELP WANTED

100 BRICKLAYERS

NEEDED IMMEDIATELY FOR U. S. VETERANS HOSPITAL
at Tomah, Wisconsin

54 hour work-week. - Time and a half after 40 hours

Gust K. Newberg Construction Co.
Tomah, Wis.

Apply in person or phone to Chicago office

Tel. State 5140 9 So. Clinton St.

Steady Employment

Punch Press Operators - Sprayers
Allaround workers

48 Hour work-week - Bonus System

Excellent working conditions

METAL BOX & CABINET CO.
4716 W. LAKE STREET

HELP WANTED

HOUSEKEEPER - COOK

Pleasant job for a lady who is able to work.
The place is close to MUNDELEIN, ILLINOIS

THERE IS ALSO OTHER HELP

Newly built and furnished rooms for the help. - Very good pay

Call MISS PARKS

MOHAWK 5300

ASSEMBLERS

(THIS IS A MODERN PLANT)
EASY TO LEARN

48 Hour Week

ESSENTIAL INDUSTRY - STEADY JOBS
WITH EXCELLENT POST WAR FUTURE

MULTI-ELECTRIC MFG. CO.

4223 West Lake Street

WE NEED MEN AT ONCE

**SHEET METAL WORKERS
STRUCTURAL STEEL WORKERS
DRAFTSMEN**

PLENTY OF OVERTIME WITH BONUS

DRYING SYSTEMS, INC.

1800 FOSTER AVENUE

We Have Critical Need for

SEMI-SKILLED LABORERS

STEADY WORK - GOOD PAY

Northwestern Terra Cotta Corporation

1750 WRIGHTWOOD AVENUE

See Mr. PURCELL

Comptometer Operators
(Female)

MILWAUKEE RAILROAD

2423 Southport Avenue

Apply Room 67

WANTED MEN

to learn

EXTERMINATING SERVICE

Good pay - Steady work with old established form - No selling or canvassing

CHAS. P. SEMMELHACK CO.

230 W. RANDOLPH ST., Chicago
Phone STATE 5095

HAND SCREW MACHINE OPERATORS

PUNCH PRESS OPERATORS ASSEMBLERS

59 hours week

GOOD CHANCE NOW AND AFTER THE WAR

Automatic Burner Corp.

1823 CARROLL AVENUE

Need Laborers

Welders for stainless steel, light gauges, and iron workers. Steady work - Excellent wages - An opportunity for veterans to learn a well paying trade

ACME COPPERSMITHING CO.

2535 W. MAYPOLE AVENUE

STEADY JOB

Male and Female Help

Wanted to work steady the year around in our Factory Warehouse, Shipping Room and Factories at 8 hours per day - 6 day week Time and half over 40 hours Experience not necessary

W. J. DENNIS & CO.

Factories at
1732 NORTH KOLMAR AVE.
2120 WEST LAKE STREET

"Save Time and Work Near Home"

Switchboard - Truck Line Board and National Bookkeeper
Cash Register operator
Good starting salary

SPITFIRE BATTERY and IGNITION

3434 N. ASHLAND AVE.

Office Positions

Clerical - Typing - Bookkeeping
Machine Operators, New, Modern Offices - Pleasant Working Conditions - Permanent Positions.

Convenient Transportation

Apply in Person

Jas. P. Marsh Corp.

2073 NORTH SOUTHPORT

GIRLS

IDEAL WORKING CONDITIONS IN EVANSTON

Light, Clean Sitdown Work

Good Pay - Steady Positions

Crib-Diaper Service

234 DODGE - EVANSTON

Peace time security for men and ex-service men

Unloading and loading cars of steel

General labor work

Ten hours daily. Group insurance
Top pay - Good transportation
Excellent working conditions

CAINE STEEL CO.

MER. 2200 - 1820 S. Central Ave.

GIRLS & WOMEN

'Work in Your Own Neighborhood'

GENERAL FACTORY WORKERS

STEADY - GOOD PAY

(See Mr. Herman)

Manhattan Pickle Co.

1711 SOUTH NORMAL

MEN - MEN

'Work in Your Own Neighborhood'

GENERAL LABORERS

GOOD PAY - STEADY JOBS

(See Mr. Herman)

Manhattan Pickle Co.

1711 SOUTH NORMAL

DO YOU WANT A

Steady Warehouse Job?

COME AND SEE US

The

Diamond Match Co.

3254 NORTH KILBOURN
NAN 5524

POTREBUJEMO

PUNCH PRESS OPERATORJE

48-URNO TEDENSKO DELO
CAS IN POL ZA NAD 40 UR

PELOUZE MFG. CO.

232 EAST OHIO

TYPIST and WRITER

LOOP INSURANCE OFFICE
Experience not necessary

Room 220

166 WEST JACKSON

WE ARE INTERESTED

to talk to released soldiers who care for a steady position in a quick growing professional branch

Very good peacetime opportunities
We teach you. Report personally

ELECTRO PLASTING PROCESSES

2035 W. CHARLESTON

GIRLS - WOMEN

LIGHT FACTORY WORK

Steady - Chance for advancement
Two shifts: From 4 to 12 midnight
and from midnight to 8 A. M.

ST. CLAIR SPECIALTY MFG. CO.

160 E. ILLINOIS STREET

PLASTIC MOLD MAKERS

MUST BE EXPERIENCED
STEADY POSITION

Sheridan Electronics

2850 SOUTH MICHIGAN

Phone CALUMET 2100

BLACKSMITH FINISHERS

EXPERIENCED ON

Motor Truck Bodies

PERMANENT WORK

Apply

JACOB PRESS & SONS

3320 NORMAL

Phone BOULEVARD 6182

MEN WANTED

for general factory work
Steady peacetime jobs.
THE GREAT NORTHERN CHAIR CO.

2500 W. Ogden Avenue

INSURE your Future with a well founded undertaking establishment
Good work in a warehouse
Experience not necessary

Ask for Mr. Hasner

NORTON CO.
4737 S. Christiansa

Ex-War Workers

"Get a Permanent Job TODAY AT" SPIEGEL'S

MEN

Warehouse Stock Men

Order Fillers

Packers

Receivers

Mill Wrights

Furniture Refinishers

Cabinet Makers

Many Jobs Also For

Unskilled Workers

WOMEN

Packers

Order Fillers

Clerks

Typists

Many Jobs Also For

Unskilled workers

Now Is The Time

APPLY TODAY

SPIEGEL, INC.

1038 West 35th Street

Employment office open 8-5 p. m.

Week days-Saturdays 8-2 p. m.

WE NEED

MEN

Peace Time Work
STEEL WAREHOUSE

Work Either of Two Night Shifts

Need Shear and Slitter Operators and Helpers

Premium Pay

CENTRAL STEEL and WIRE COMPANY

2924 West 51st Street

Apply 9:00 A. M. to 9 P. M.

Ask for J. Long or D. Steward

Typists and General Office Work

OLD RELIABLE DRUG INDUSTRY HAS A FEW OPENINGS FOR TYPISTS WITH OR WITHOUT EXPERIENCE, AS WELL AS GENERAL OFFICE CLERKS. OFFICES ON WEST SIDE CONVENIENTLY REACHED BY STREET CAR, "L" OR BUS. POSITIONS ARE PERMANENT. GOOD WORKING CONDITIONS.

APPLY AT

2501 WEST WASHINGTON BLVD. CHICAGO, ILL.

WE HIRE TODAY

FOUNDRY WORKERS

High pay for experienced workers
Over 8 hours, time and a half pay

Paid vacation

Good working conditions

Report at once

CENTRAL PATTERN & FOUNDRY

3737 SOUTH SACRAMENTO

M-E-N

Make your future with the best Company in the Country

Meat Packing Co.

Meat Cutter Helpers - Cleaners - Work in Cooking Department
Shipping Clerk

Good Pay - Bonuses - Group Insurance - All kinds of privileges - Paid Vacations - Bounses for Night Shift

OSCAR MAYER & CO.

1241 No. Sedgwick Street

WE WANT RUBBER TIRE WORKERS

We have four positions open. Possibly steady in the future for trustworthy men knowing Truck and Auto handling. The working place is excellent. - 48 hour week. - Sunday off.

Report at once

GOODYEAR SERVICE

1520 West 35th Street

Tel. Virginia 1390

Truck Drivers
Union Wages - Permanent
Job - Wonderful condition
Advance Transportation Co.
4100 SO. UNION
Phone Yard 3200

Dock Men Freight Handlers
Night shift - Good wages
Good working conditions
INTERSTATE MOTOR FREIGHT SYSTEMS
1833 S. CANAL STREET

Dearborn Stove Co.
NEEDS
SPOT WELDERS
SHEAR HELPERS
LABORERS
3256 MILWAUKEE AVE.
MUL 1500
Ask for Mr. Martin

25 GIRLS FOR LIGHT FACTORY WORK
Steady Work - Good Wages
Overtime
Cleveland Container Co.
4925 SO. HALSTED ST.

GIRLS
for
FLAT WORK AND PRESS OPERATORS
IN FRENCH HAND LAUNDRY OLD ESTABLISHED CO.
Steady - Good wages
WORKING CONDITIONS GOOD
BONUS
FRENCH HAND LAUNDRY CO.
2163 N. CLARK STREET
DIV. 5786 Chicago

WE NEED TWO WOMEN
Pleasant working place
Good pay - Steady work
Report at once
MARTHA WASHINGTON HOSPITAL
2318 IRVING PARK ROAD
Phone KEYSTONE 6080

EXPERIENCED DRIVERS and FURNITURE LOADERS
FOR LOCAL AND OVERLAND
Union Scale
ALSO HELPERS
We also need one older trustworthy
WAREHOUSE-MAN
Devon Storage & Movers
7124 NORTH CLARK ST.
Phone SHELDRAKE 2900

CLERK - TYPIST
Highschool education. Experience not necessary. Here is a real chance. Steady position with post-war future. Good pay. Old Republic Credit Life Insurance Co., 309 W. Jackson Blvd. Phone Wabash 7345.

Iz SANSovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Zunanji ministri odločili glede Trsta

Najvažnejši rezultat pogajanja zunanjih ministrov Amerike, Sovjetske zveze, Velike Britanije, Francije in Kitajske glede pogojev za mirovno pogodbo za Italijo je z našega vidika dejstvo, da je Italija izgubila Trst in skoraj gotovo večino ozemlja do sedaj pod Italijo, ki je po narodnosti prebivalstva jugoslovansko.

Ministerska petorica je odločila napraviti Trst mednarodno pristanišče ter izročiti Jugoslaviji in Italiji suverenost nad prebivalstvom na podlagi narodnosti. Bodoča nova meja med Jugoslavijo in Italijo bo slonela na etnografičnem principu, se pravi na ta način, da bo čim manj Jugoslovancov spadalo pod Italijo in čim manj Italijanov pod Jugoslavijo. Posebna deputacija te komisije bo obiskala vse prizadete kraje in na licu mesta ugotovila končno razmejitve na podlagi omenjene dolžbe.

Konferenca se je bistveno držala izjave sovjetskega ministra Molotova, ki je na častniškem sestanku izjavil: "Hrvatim in Slovincem naj bodo vrnjene pokrajine, ki jim pripadajo. Privilno je, da spadajo eno italijansko značaja Italiji."

Principielno se je tudi jugoslovanska vlada držala tega pravca, izvzemši v svoji zahtevi po Trstu, katerega je zahtevala radi ekonomskih, geografičnih in komercialnih razlogov ter ker je taka volja večine prizadetega prebivalstva. Mi smo uverjeni, da bodo bodoče meje med Italijo in Jugoslavijo pravilno urejene, če se bo upoštevala vsa Julijska krajina kot enota. Uradne številke kažejo, da šteje vsa ta pokrajina okrog 970.000 prebivalstva in sicer 650.000 Jugoslovancov in 320.000 Italijanov. Prebivalstvo Trsta je leta 1936 štelo 242.430 duš, izmed katerih je po sodbi angleškega profesorja A. J. P. Taylorja 60.000 slovenskih in hrvaških, 182.430 pa italijanskih in vseh drugih. Te številke bi pokazale, da živi v Julijski pokrajini izven Trsta še 137.570 Italijanov, štelo Jugoslovancov pa bi znašalo 512.430. Ti Italijani živijo največ v večjih mestih ob morju ter v Gorici. Meje na podlagi etnografije si torej ne moremo misliti druge kot ono na zapadu, med Tržičem in Koroško, kajti vsaka druga meja bi pritegnila več Jugoslovancov na italijansko stran, nego Italijanov na jugoslovansko. Slednje pa sigurno ni namen sedanjega zaključka, ki v glavnem bazira na dejstvu, da se čim zmanjšajo narodnostne manjšine i v Novi Jugoslaviji i v povojni Italiji.

Vprašanje Trsta je sicer na papirju rešeno, ampak to je vse. Jugoslavija, Italija in druge države centralne Evrope bodo imele v Trstu svobodno mednarodno luko, ki bo pod administracijo komisije Združenih narodov. Trst kot pristanišče in kot industrijski center pa bo v veliki meri odvisen od svojega zaledja, to je od Jugoslavije, kot je bil za časa italijanske okupacije med 1918 in 1945. In to nam da misliti, da vprašanje Trsta tudi sedaj še ni rešeno.

PAKETI V JUGOSLAVIJO SO CARINE PROSTI

Jugoslovansko veleposlaništvo iz Washingtona nam javlja 17. septembra:

AMBASADA DEMOKRATICE FEDERATIVE JUGOSLAVIJE SI JEMLJE V ČAST NAPROSITI VAS, DA OBJAVITE SLEDEČI ODLOG PREDSTOJNIH JUGOSLOVANSKIH OBLASTI:

PAKETI NASHI IZSELJENCEV, KI SO NAMENJENI KOT DAR RODBINI V STARI DOMOVINI, SO PROSTI CARINE IN UVOZNIH DOVOLJENJ.

Paketi se torej lahko pošiljajo prosti vsake carine ali kakega posebnega dovoljenja in sicer v smislu regulacij ameriških poštne oblasti.

Iz urada ameriškega državnega departamenta smo te dni prejeli pismo tudi glede pošiljanja denarja v staro domovino in med drugim je rečeno:

"The Department is in sympathy with your desire that all possible assistance be rendered to the people of Yugoslavia. The matter of the resumption of additional postal services has been under active consideration by the interested agencies of the Government for some time. As you are probably aware, ordinary parcel post service to Yugoslavia has been re-established effective August 22."

With regard to money order service, negotiations are presently under way looking to the early resumption of this service. As soon as necessary arrangements can be made as regards currency exchange, it is hoped that service may be opened. When it becomes practicable and feasible to resume service, a public announcement to the effect will be made."

RELIF IZ AMERIKE V RO-KAH SLOVENSKEGA RDEČEGA KRIZA

Med nami je še vedno nekaj dvomljivih Tomažev, ki ne verujejo, da bi kaj relifnih potrebščin, ki jih pošilja v Jugoslavijo War Relief Fund of Americans of South Slavic Descent, prispele v Slovenijo.

V "Ljudski Pravici" z dne 15. Julija 1945 čitamo sledeče obvestilo:

Rojaki iz Amerike niso pozabili svoje domovine

RKS (Rdeči križ Slovenije) je pokrenil širokopotezno nabiralsko akcijo za obleke, hrano in sanitetni material med Slovenci in Jugoslovanci, ki žive v Ameriki. Tega materiala je prišlo doslej že toliko, da so napolnjena z njim tri skladišča, čno v Ljubljani, dvoje pa v Dalmaciji. Ko se bo uredil promet z Dalmacijo i promet preko morja, bo prišlo še mnogo blaga iz Amerike, zakaj nabiralna akcija onkraj Oceana še ni končana.

RKS razdeljuje ta material po svojih krajevnih in kvartnih odborih po vsej Sloveniji med najpotrebnejše. Zakaj, dobro vemo, da naše partizanske matere zelo neradno prosijo, ker se boje, da so morda drugi še bolj potrebni. Edino krajevni in kvartni odbor RKS v porazumu s poročevalcem odseka za socialno krdstvo pri pristojnem NOO (Narodnemu osvobodilnemu odboru) ali odboru OF (osvobodilne fronte) lahko izvede to razdelitev res pravično, ne le meč prosilce, ampak predvsem med tiste, ki so res potrebni, pa zaradi svoje skromnosti ne prosijo.

Ko je bila organizirana pomožna akcija ZOJSA, Slovenija še ni bila osvobodjena, niti še ne velik del Jugoslavije. Vsled tega smo apelirali na naše rojake, da prispevajo za relifno akcijo brez razlike, bo li takojšnja pomoč prišla tedaj v Slovenijo ali ne. Nekateri deli Jugoslavije so bili še bolj potrebni. Dasiravno torej prve pošiljke niso bile zaznamovane, kje se naj material razdeli, je bilo vendar nekaj nujne hrane za otroke, čevljev in zdravniških potrebščin razdeljenih v tedaj osvobojenem delu Slovenije. Zgorajšnje poročilo pa jasno pove, da je v Sloveniji že eno polno skladišče tega materiala, a več ga pa še pride iz Dalmacije, čim bo vojni promet zopet urejen. Pomoč se

Naše prireditve: Podružnica šte. 48, Cleveland, program v SDD 7. oktobra. Lokalni odbor ZOJSA, Cleveland, shod v SND 21. oktobra. Dramatično društvo Ivan Cankar, Cleveland, predstava v korist SANSa 28. oktobra. Skupne podružnice SANSa v Chicago program v dvorani SNPJ 18. novembra.

NA JAPONSKEM so ameriške oblasti takoj po okupaciji naše dekle, ki je v dobri, lepo zveženi angleščini "zabavala" po japonskem radiu ameriške vojake in jim pripovedovala, kako bedasti so, ker se bore. To dekle je bilo tako učinkovito s svojim glasom, da so ji ameriški fantje dali naziv "Tokyo Rose." Rojena je bila v Los Angelesu, je japonskega pokolenja in ima ameriško univerzitetno izobrazbo.

torej deli med najbolj potrebnimi in med te spadajo tudi Slovenci.

To je dokaz, da je bilo naše prvotno postopanje in priporočanje pravilno ter da pravilno deli slovenski Rdeči križ to naše podporo ne samo med one, ki prosijo, temveč med vse najpotrebnejše.

S SEJE GLAVNEGA ODBORA SANS-A

Seje se je udeležilo 24 odbornikov in odbornic. Vršila se je v Chicago 15. septembra. Podana so bila obširna poročila in referati; poročal je tudi nadzorni odbor in predložil račune do 31. avgusta. Seja je bila v splošnem zelo živa in zanimiva.

Po poročilu predsednika JPO-SS brata Cankarja, da je ta pomožna akcija soglasno zaključila nakupiti za preostalo vsoto nabanega denarja razne trajne zdravniške aparate in klinične potrebščine, nato se pa razpustila, je bil izvoljen poseben odbor, kojega dolžnost je izdelati načrt za bolj intenzivno relifno akcijo med ameriški Slovenci pod okriljem SANSa in ZOJSA.

Tajništvo so bila na seji izročena tudi tri darila in sicer je brat Leo Jurjovec kot predsednik Zvezne slovenske zveze izročil za politično akcijo \$300, katero vsoto je SANSu poklonila letošnja konvencija omenjene organizacije, hrvaški rojak Marjan Popović od tvrtke M. B. Vick & Co. pa znesek \$100.00.

Za relifno akcijo je izročila sestra Josephine Erjavec, blagajničarka podružnice SANSa in JPO-SS iz Joliet, ček za \$1000, ki predstavlja dobiček od shoda dne 19. avgusta. Ta vsota je namenjena za Slovenijo.

Zato je v Washingtonu in Londonu nastala zahteva, da morajo dobiti te dežele demokratsko vlado, namesto komunistične, kakršne imajo sedaj.

V bistvu to ne pomeni, da se gre med diktatorsko ali demokratsko obliko vlade, ampak pomeni pa, da se stara igra intrigriranja na Balkanu nadaljuje, in dejstvo pri tem je, da ljudstva v balkanskih deželah zaupajo Sovjetski uniji bolj kot pa bodisi Angležem ali Američanom. Francozi so vsled svojega poraza prišli tam ob vso veljavo.

Voditelji prejšnjih strank, ki sedaj vedre v Parizu, v Londonu, v New Yorku in v Washingtonu, mnogi njihni kvizlingški tovariši pa sedaj v Rimu, so kajpada za "demokracijo" v njihovih deželah, pod zaščito ameriških in angleških bajonotov, kar bi pomenilo, da se jim stari raj spet povrne. Ljudstvo zahteva, da birokracija, ki jih je tlačila, izkoriščala in držala v brezpravnosti, izgine.

Ako zmagajo ljudski interesi, postane vsled pridobitve teh dežel na svojo stran Sovjetska unija najmočnejša kombinacija v Evropi.

Kapitalistični interesi bi radi to preprečili. Pa ne zato, ker jim je za demokracijo, ampak za obvarovanje njihnega sistema.

Mir težje doseči v diplomaciji kot pa na bojiščih

(Nadaljevanje s 1. strani.)

zerjem, so carju Angleži in Francozi zagotovili, da postanejo Dardanele s Carigradom vred njegove. A po boljševiški revoluciji pa ta tajna pogodba v Londonu in Parizu ni več držala in Rusija je bila v Črnem morju še celo bolj zaprta kot prej, posebno pa v minulih vojni, ko "neutrarna" turška vlada ni dovolila v Črno morje nobene ladje, ki bi dovažala potrebščine Rusiji.

Moskva se je odločila, da si vrata v Sredozemsko morje odpre in je to Turčiji pred par meseci povedala zelo razločno in s tem tudi Londonu.

Intrige v balkanskih deželah

Turčija čuti, da ji Anglija proti Rusiji brčkone ne bo mogla pomagati toliko, da se bi lahko postavljala porobu. A Moskva tudi noče izzvati takojšnje krize, ker se ji sedaj ne mudi. Noče pa, da bi se še kdaj dogodilo, da se bi balkanske dežele, v katerih so ji ljudstva prijateljska, organizirale proti nji. Bolgarijo je imel v pesteh kajzer in potem Hitler, Jugoslavijo pod Aleksandrom in potem pod knezom Pavlom pa se je oslanjala na politiko protisovjetskega "sanitarnega kordona" do konca, Rumunija je prišla pod fašiste, enako Madžarska, pa Avstrija — in sedaj pa so vse te dežele prešle pod takozvano sovjetsko sfero.

V Londonu nastala zahteva, da morajo dobiti te dežele demokratsko vlado, namesto komunistične, kakršne imajo sedaj.

V bistvu to ne pomeni, da se gre med diktatorsko ali demokratsko obliko vlade, ampak pomeni pa, da se stara igra intrigriranja na Balkanu nadaljuje, in dejstvo pri tem je, da ljudstva v balkanskih deželah zaupajo Sovjetski uniji bolj kot pa bodisi Angležem ali Američanom. Francozi so vsled svojega poraza prišli tam ob vso veljavo.

Voditelji prejšnjih strank, ki sedaj vedre v Parizu, v Londonu, v New Yorku in v Washingtonu, mnogi njihni kvizlingški tovariši pa sedaj v Rimu, so kajpada za "demokracijo" v njihovih deželah, pod zaščito ameriških in angleških bajonotov, kar bi pomenilo, da se jim stari raj spet povrne. Ljudstvo zahteva, da birokracija, ki jih je tlačila, izkoriščala in držala v brezpravnosti, izgine.

Ako zmagajo ljudski interesi, postane vsled pridobitve teh dežel na svojo stran Sovjetska unija najmočnejša kombinacija v Evropi.

Kapitalistični interesi bi radi to preprečili. Pa ne zato, ker jim je za demokracijo, ampak za obvarovanje njihnega sistema.

Problem plovbe

V minulih vojni, ko si je Evropa Hitler podjarmil, jo je hitel presnavljati v "nemški življenjski prostor" N. pr. vsa plovba po evropskih rekah je prišla pod njegovo kontrolo. Sedaj pa je posebno promet po Donavi v deželah sovjetske sfere. Ameriški državni tajnik Byrnes predlaga, da se ga naj internacionalizira. Molotov ugovarja. Čemu treba sedaj, ko imajo te dežele demokratske vlade, zahtevati toliko kontrole nad njimi? A Angleži in Američani pa mu odvračajo, da to, kar on označuje za demokracijo, ni drugače kot komunistična diktatura.

Listi v Moskvi očitajo tisku v Ameriki in v Angliji, da igra dvojno mero, kajti namesto da bi bil za demokracijo na ameriškem jugu, ali da se bi potegoval zanjo na primer v Indiji, pa jo zahteva le na Madžarskem, Rumuniji, Bolgariji in v Jugoslaviji. Grčijo pa je izvzel, ker jo brani za rojaliste.

Dvorjanom se po vsem svetu še vedno dobro godi.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

nova vlada s kraljevimi odloki "demokratsko" sestavljena. A nato pa je nastala v vladi kriza za krizo. Tepli so se umirajoči posedujoči sloji, pojemajoči aristokrati in proti njim pa neorganizirano ljudstvo pod vodstvom par socialistov in pa nekaterih organiziranih celic komunistov.

Kralju Mihaelu so na to sepešali, da ga Moskva izvolja v past. Ob enem je seznanil, da je nekaj narobe za njegove sorte ljudi. Tako se je pritožil — verjemite ali ne, pred par meseci ameriški vladi, da ni več demokracije v Rumuniji, pa da jo on želi in naj mu jo Zed. države pomagajo obnoviti. To se glasi kakor pravilice iz tisoč in ene noči.

Mihael je razbrzdani fant, vreden sin svojega očeta in rad veseljači. A po Bukarešti pijančujejo tudi sovjetski vojaki, ki so nekateri zelo hribovski in jim je beseda "olika" popolnoma nepoznana. Ko se je dne 15. sept. Mihael v svojem elegantnem avtu vozil po Bukarešti, so ga napadli pijani sovjetski vojaki, mu vzeli zapestno uro in jopič. Nič ni pomagalo, ko so kraljevi spremljevalci poželjivim vojakom dopovedovali, da je človek, ki so ga napadli, "rumunski car". Proč s carji, ali saj z njegovimi urami in jopiči! Potem se je Mihael za zapadno demokracijo še bolj navdušil in zastavil. Paul Ghali je poročal dne 22. sept. v čikaških Daily News, da po tistem incidentu Mihael noče več iz svoje palače in da se zanaša na Zed. države in Veliko Britanijo — češ, bo že kako. In zato zelo kljubuje. Noče sprejeti nobenega ministra več, ker ne zastopajo demokratske vlade, in ne podpisuje nobenega dekreta. In kadar česa kralj ne podpisuje, je neustavno, torej nedemokratsko.

V Belgiji pa so sličen spor rešili nekoliko boljše, kajti Belgiji so demokratski. Leopold bo še živel v udobju — na ljudske stroške seveda — toda njegovi dekreti so ob veljavo. Tako je rešena v Belgiji legalnost in demokracija.

Lahko bi naštevati še dolgo, kakšen gnoj so ti troti, a naši čitatelji to itak razumejo.

Naši letalci prizadeli Japoncem veliko izgub

Japonska časniška agencija Domei je dne 6. sept. poročala, da je bilo v poletih zavezniških letalcev nad japonska mesta 241.309 ljudi ubitih in 313.041 ranjenih.

Priporočite prijatelju, naj si naroči Proletarca.

NE ČAKAJTE,

da prejmete drugi ali tretji opomin o potečeni naročnini. Obnovite jo čim vam poteče. S tem prihranite upravi na času in stroških, ob enem pa izvršite svojo obveznost napram listu.

MARTIN JUDNICH:

DETEKTIVI

Veliko je ljudi v tej deželi, ki radi čitajo detektivske povesti. Le malo je resničnih. Pisane so le radi dobrega biznisa, ki ga imajo pisatelji in založniki teh šundromanov. Jaz seveda nisem detektiv, imel pa sem že večkrat opravka z njimi, ne da bi se tisti moment zavedal tega.

Leta 1914 sem prišel iz starega kraja k bratu in sestri v Chicago. Dela ni bilo dobiti nikarkršnega. Angleščine nisem razumel in mesto je preveliko, da bi sam hodil od tovarne do tovarne, kakor so to drugi delali, ki so poznali transportacijo. Brat je delal. On je pleskar. Menda so samo pleskarji delali bolj stalno. Vsak dan je delal čezurno in tudi dobro zaslužil, kakor je povedal. Dejal je, da je to bila njih sezona. Oženjen ni bil. Sestra pa, ki ji je bilo takrat 20 let, je bila bolna in ves njegov zaslužek je šel za zdravnike in zdravila, pa je vseeno morala umreti.

Enkrat je pa ostal doma, zato, da morda kakšno delo najde zame. Tavalva sva od 7. do 12. ure in ko ni bilo nič, me odpelje v mesto (loop) k agentu, ki delo prodaja. Plačal je \$4 in agent je obljubil, da mi bo delo gotovo že v kratkem preskrbel. Na agencijo sem hodil vsak dan in posedal po ves dan v čakalnici. Pa nisem bil sam. Vedno jih je bilo po pet, do deset, ki so čakali na delo. Včasih je dal tistim, ki so najbolj sitnarili in so znali angleško, listek z naslovom tvrtke ali podjetja z besedami, to so naši najboljši kostumeri, pazi se in ubogaj. Dotični je zgrabil listek z obema rokama in oddiral z njim kakor furija. Toda čez par dni je bil zopet nazaj.

To je bilo poslopje z več nadstropji. V pritličju je bil salun. Tu sem vsako popoldne izpil veliko merico piva za 5c, lunč pa je bil zastoj. Tudi drugi so tako delali. Mene je bilo v začetku sram. Brat je rekel, da je to navada po vsi Ameriki. Češ, ako boš jedel, boš lažje tudi več piva popil.

Po nekaj tednih sem se že toliko privadil tej okolici in salunu, da sem se počutil kakor doma. Nekoč pa opazim v tem salunu človeka kakšnih 35 let starosti. Oblečen je bil bolj čedno kakor drugi, ki so tu sem zahajali. Poklical si je najmanjšo merico pive in najbolj čudno se mi je zdelo to, da ni imel poželjstva do jestvin, kakor smo jih imeli mi drugi. Poleg mene je stal možak srednje postave, umazan, njegova kamizola je bila pri žepih raztrgana, hlače pomečkane in ena hlačnica je bila šest palcev krajša od druge. Britve ni imel na obrazu vsaj dva meseca. Pravkar si je natlačil usta s kruhom in mesom, pa sune z levico proti meni, mamljaje: "Huh, buržuji!" Povedal bi mi bil še marsikaj, pa jaz ga itak nisem razumel.

Mož v čedni obleki, ki je bil prijazen vedenja, ni slišal ali pa ni hotel slišati njegove opazke o "buržuju". Razgledal se je po beznici in zdelo se mi je, da je premeril vsakega posebej. Nato se je malomarno obrnil in odšel na ulico. Zdelo se mi je, da sem ga že tudi prejšnji dan videl tu notri. Dva dni pozneje

sem ga spet opazil, samo da je bil v drugi obleki. Jaz sem pravkar kupil čašo piva. Vzajem dva vložka in sedem za mizo, da bom bolj komodno pojedel in popil. Vidim, da me mož v čedni obleki opazuje. To me spravi v zadrego. To najbrž tudi on opazi, pa se obrne vstran in počaka, da sem popravi svojo skromno južno.

Bolj je vedel kot jaz, koliko časa me bo vzel, da bom zmetal tista dva sendviča vase. Pa se je prizibal k moji mizi. "Halo," mi pravi in se drži na smeh. Navezati hoče pogovor z menoj. Poskuša v več jezikih, toda jaz razumem samo "kranjsko". Moja nemščina je jako revna. Po poljsko se nama je posrečilo za silo. Hotel je vedeti odkod sem prišel in koliko časa sem v Ameriki. Zakaj hodim vsak dan v ta brlog in ako imam koga v Chicagu. Ko mu na vse odgovorim, me povabi naj grem z njim. On pa naravnost k agentu. Govoril je z njim samo par minut in moji, oziroma bratovi štirje dolarji so bili v mojih rokah. Potem greva na ulico. Na vogalu kupi časopis. Namigne mi, naj mu sledim. On pa razvije časopis, se ustavi in me vpraša, kakšno delo opravljam. Povem mu, da sem čevljar. Ko tako hodimo par blokov, zavije v veliko restavracijo, v katero se jaz prav gotovo ne bi bil upal, tudi ako bi bil imel denar. Naroči jedila in jaz se ne spominjam več, kaj vse je bilo. To pa vem, da sem bil lačen tople hrane in da sem se počeno najedel. Ko je strežaj začel nositi na mizo, sem se bal, da tisti štirje dolarji, ki sem jih prejel od agenta, ne bodo dovolj. Predno so bile naročene jestvine prinesene na mizo, je mož v čedni obleki pregledaval časopis, ki ga je prej kupil na vogalu ulice.

Ko sva pojedla, hočem jaz plačati. Toda on potisne mojo roko nazaj, v kateri sem držal vse štiri dolarje. On pa je plačal samo en dolar in nekaj drobiža. Denarja od mene nikakor ni hotel.

"Ako ste čevljar, tu je oglas, ki išče pomočnika za popravo starih čevljev. — Le potrpite, da vam vse povem. To je čevljar zunaj mesta. To bo najbrž kakih 25 milj severno zapadno od tu. Jaz mu bom takoj pisal in morda že jutri dobiti odgovor." Odpeljala sva se na moj dom k bratu in oba sta se smejala na moj račun. Drugi dan sem pozno popoldne res prejel priporočeno pismo, naj takoj pridem delati z začetno plačo \$2 na dan. Brat mi je povedal, da je bil tisti človek mestni tajni policaj. Kakorkoli že. Izredno dober človek je bil.

(Dalje prihodnjič.)

Veliko materijala na morskem dnu
V vojni na Pacifiku je ameriška mornarica izgubila veliko ladij in z njimi vred 200.058 ton materijala, ki je bil poslan bodisi naši armadi ali pa zaveznikom v pomoč.

Ste že skušali pridobiti Proletarca k njegovi štiridesletnici saj enega novega naročnika?

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. LAWDALE AVENUE .. CHICAGO, 23, ILLINOIS

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN and SURGEON
3724 West 26th Street
Tel. Crawford 2212
OFFICE HOURS:
1:30 to 4 P. M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P. M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)
Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8440
If no answer — Call
Austin 5700

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja Vodi io Georae Marchan WGES, 1360 kilocycles.

WHO SHALL CONTROL THE ATOM?

Now that science has developed a process of "atom-cracking", which, either may bring a new era of unimaginable propriety to mankind or literally destroy the world and all the people in it, we wonder what our apologists for the profit system think about it.

Those ladies and gentlemen who tell us how wrong it would be for society to own the means of life—are they also willing to have this new and terrible means of destruction controlled by private individuals and used to further the business of human exploitation?

We pinned a persistent non-Socialist down to that question the other day and, after a lot of squirming, he admitted that "maybe" it will be necessary to socialize control of the atom.

But, he insisted, nothing else. Not coal; not radio; not airplanes—no, nothing but the atom.

"How about education?" we asked. "How about water plants, postal systems and garbage collections? Would you advise turning those things over to private management?"

And then it was that this non-Socialist slipped.

"Oh, well," he said, "those things are under social control already and I don't want to change anything."

So that's it, is it. These people who oppose Socialism aren't really opposed to Socialism. They're opposed to change! That's why their case is so hopeless.—Reading Labor Advocate.

DOCTORS AND INCOME

Why is it that the District of Columbia, that is, the city of Washington, has one physician for every 180 of the population? Why is it that the State of New York has one physician for every 461 of the population, and Massachusetts has one physician to every 528 of the population? Why is it that Mississippi has one physician for every 1,396 of the population, Alabama one physician for every 1,360 of the population? These are curious facts.

We believe that the District of Columbia has this tremendous over-balance of physicians because the District of Columbia is a city where the average income is low but constant and regular. Government workers may not get as good pay as factory workers on the whole, but they get sure pay and this enables them to support this overload of physicians, that is, an overload compared with other states.

It is a truism that medical care depends upon income. Poor people cannot pay for doctors and they die more easily and regularly than rich people. This is the gist of the struggle now going on in this country for medical care. Physicians are opposing the Wagner-Murray-Dingell Bill and labor is supporting it.

A BILLION WASTED ON ADVERTISING

The War Advertising Council has made public a report covering its activities "during 1,807 days of the world conflict—January 15, 1942, to August 14, 1945."

The Council proudly proclaims that it induced big business men to invest "more than one billion dollars in advertising space" during that period.

What the Council doesn't reveal is that most of these business men didn't have a thing to sell. If the money came out of their own pockets they wouldn't spend 10 per cent of it.

It didn't come out of their pockets. It came out of Uncle Sam's pocket at a time when Uncle Sam was in desperate need of money. This huge advertising bill was charged up against expenses and deducted from the profits of the big munitions makers.

If the money hadn't been squandered on useless advertising, 90 per cent of it would have gone to the Public Treasury to help support the war.

As a matter of fact, this advertising campaign was one of the most shameful performances of the war period. The business men who squandered the money so urgently needed by their country, and the publishers who eagerly pocketed it, were in a real sense guilty of sabotage—and that is a very mild term to apply to their conduct.—Labor.

Psychology Note

Tender-hearted Americans who aren't exactly satisfied that their nation used the atom bomb to kill many thousands of Japanese women and children months after Japan had offered to surrender on terms little better than have finally been agreed upon...

May be helped by reading the stories about Jap atrocities that are now being published under screaming first-page headlines.

Try it, human beings. What do you think those stories are for?—Reading Labor Advocate.

NOW LET'S FREE AMERICA!

The poll tax, levied in seven Southern States as a precondition of voting, sounds as a roadblock across the road to peace and jobs.

It is not alone the concern of the ten million American citizens, white and black, robbed of their constitutional right to vote. A free vote is the concern of all.

The Smith-Connally Act stands as a monument of shame to the poll tax Congressmen, and as a constant reminder to every worker, every farmer, every industrialist, every American, that irresponsible government produces irresponsible laws.

Social security, full employment, industrial democracy, decent homes and wages—every aim of American labor is menaced as long as sixty-nine members of Congress and fourteen Senators are elected by a tiny fraction of their people and owe no allegiance to the people.

These eighty-three men control far more than their proportionate share of powerful and strategic positions on House and Senate committees.

Elected by only one-ninth of all the votes in the country—though their States have one-fourth of the people—eight of the nineteen most important committees of the House have poll tax chairmen, ten have poll tax ranking members; in addition, four of the committees have Southerners as chairmen, two have Southerners as ranking members. The remaining thirty-seven States have seven chairmanships, seven ranking majority memberships. In the Senate the story is the same: of seventeen major com-

mittees, six have Southern poll tax, four Southern nonpoll tax chairmanships.

Every bill for reconversion, for full employment, for higher wages, for the four freedoms at home, must run the death gantlet of these unrepresentative Representatives.

Whose committees are these to be? Yours? Or the poll taxers?

We've freed Europe; we've freed Asia. Now let's free America!—The Brewery Worker.

BETTER THAN A BONUS

State soldier bonus proposals are sure to play a part in the forthcoming convention of the Illinois department of the American Legion. It is understood that one plan would ask a minimum of \$1,000 for each service man and woman, at a cost to the state of more than one billion dollars. There is a basic consideration here. Illinois soldiers went out to fight not as representatives of this state, but for the United States. Therefore, bonuses are primarily a national responsibility. The Legionnaires also could ponder whether expenditures of such totals of the public funds should not go into projects that will benefit all the people rather than one—even an admittedly deserving—group. A billion dollars devoted to housing or to education or to health would be a boon to the entire state, and of course to the veterans too.—The Chicago Sun.

PLENTY OF "SPUDS"

If everything else fails, there'll be potatoes—plenty of them. The harvest this year will total 420,206,000 bushels, 41,000,000 more than in 1944.

THE MARCH OF LABOR

IN THE 1870S THE CIGAR INDUSTRY IN NEW YORK WAS CONTROLLED ALMOST ENTIRELY BY MANUFACTURERS WHO HAD WORK DONE IN HOMES, TENEMENTS WAS WEIGHED OUT TO THE HEAD OF THE FAMILY. WHEN THE REQUIRED NUMBER OF CIGARS HAD BEEN MADE, THE BOSS DEDUCTED RENT FOR THE TENEMENT, AND GAVE AN ORDER ON THE GROCERY, WHICH HE PROBABLY OWNED.

A COMMITTEE OF UNION LEADERS, SPORTS WRITERS, AND PUBLIC OFFICIALS HAS BEEN FORMED TO GIVE NEGRO BALL PLAYERS A CHANCE TO GET INTO MAJOR LEAGUE BASEBALL.

YOU NOT ONLY HELP ALL OF ORGANIZED LABOR WHEN YOU BUY A UNION LABEL HAT—YOU GET THE BEST HAT AT THE PRICE.

MORE "MONEY" BUT A POORER COUNTRY

More money has been made out of World War II by the rich man than was ever before piled up in a comparable number of years or any other war period. As in all world wars, the workingman must pay the freight.

Corporation reports for the first half of this year show that the golden flood of war profits—easy money—from sure-thing, cost-plus contracts continued well after VE-Day and almost up to VJ-Day.

The S.E.C. reports that American corporations have 47 billions in cash to tide them over the reconversion period.

A group of 320 big corporations had net earnings (after paying all taxes, depreciation charges and after piling up fat "reserves") of \$687,591,000 in the first half of 1945, compared to \$614,818,000 in the same period of 1944. This is a gain of 11.8 percent. The "war babies" hung on to the Treasury teats until the last drop.

Now come the cutback. When a corporation gets a cutback the Government owes it money. When the war worker is laid off he has a claim for a pittance for a few weeks of state unemployment. And by the way, those funds came out of his pay check—out of his hide, in the first place.

The National Association of Manufacturers complains that war baby industries may be a year getting some three billion dollars the Government owes for war work already done or of claims of all sorts. This should not cause too great a hardship despite the tear-bucket brigade.

Corporations have piled up 47 billions in reserves out of which they can pay dividends, interest and big official salaries for years to come, just as they paid out 20 billions to the fat cats in the depression when millions of workers went on relief.

The country is poorer, not richer, because of those billions of dollars piled up in corporation treasuries. These "funds" and "reserves" are not real wealth. They are ink and paper items that give the corporations and their owners claims on what the workers will produce in the future. That is true also of the 70 billion dollars worth of "bank deposits" and Government bonds that have been acquired by individuals (mostly the rich) in the war period. The 70 billions is not 70 billions of dollars worth of wealth. It is 70 billion dollars worth of claims against the country's future productive capacity. It is the first claim on wealth that must be created by the workers before they meet their own family needs.

The country is poorer—

By hundreds of millions of tons of coal, iron ore, copper, zinc, aluminum, magnesium, ore and other basic materials that have been shot up, worn out, lost or sunk in the sea in military operations.

By millions of feet of lumber cut from dwindling forests.

By tens of millions of hogs,

HOW ABOUT CROOKED LAWYERS, HAROLD?

Secretary of the Interior Harold Ickes has the unfortunate habit of being offensive, even when he's trying to be complimentary. He delivered a Labor Day speech and warned the American labor movement it must get rid of "grafters and drones."

There are more than 15,000,000 trade unionists in this country. It would be amazing if some "grafters and drones" had not sneaked in. However, the labor movement is as free from "grafters and drones" as any other segment of American life and, we venture to say, is as "clean" as Mr. Ickes' Department of the Interior, which has had the benefit of his personal supervision for twelve years.

Mr. Ickes doesn't know much about trade union movement, but he should know something about bar associations—city, state and Federal—of which he has been a distinguished member for years. What has he done to clean them up and drive out the "grafters and drones"? So far as we know, he has done exactly nothing. Instead, he assumes a "holier-than-thou" attitude toward organized labor and forgets about crooked lawyers.—Labor.

REDS' TAKE MORGAN'S SUMPTUOUS ESTATE

Many strange things are certainly happening these days. It is announced in New York that the gorgeous J. P. Morgan estate at Glen Cove L. I.—where the mightiest figure in Wall Street entertained multimillionaires and sprigs of royalty—has been leased by the Soviet government.

For the next two years, members of Russia's Purchasing Commission to this country will use the place as a sort of country club.

Chicago citizens by a vote of 8-1, have authorized the city to take over local transportation facilities. Existing surface and elevated lines would cost about \$87,000,000, and needed improvements are estimated at \$120,000,000.

The transportation moguls have not resisted the idea. Their properties are now in a bankruptcy court and they will welcome an opportunity to exchange them for the city's gilt-edged bonds.

IN THE WIND

From THE NATION

SOCIETY NOTES: Ad age, official publication of the San Francisco Advertising Club, carried the following advertisement by the San Francisco Examiner in its issue of August 29: "We never claimed to be 'the newspaper that reaches the war workers' because our field is on the right side of the railroad tracks year in, year out."

REVOLUTION: That radical consumer publication, the Wall Street Journal, offered this advice in its Commodity Letter of August 28: "Start jumping on the butcher when he leaves a lot of fat on the steak or roast. There will be more animals coming to market, and it won't be a case of taking the steak with the tallow on or doing without another week."

TRICOTEUSES: R. H. Markham, in the Christian Century of August 15, gave this analogy of conditions in Bulgaria today: "If the Communist Earl Browder, Ruth McKenney, William Foster, and Robert Minor, with the cooperation of The Nation's Miss Kirchwey and PM's Isadore Stone, should set up a court to hang, after a day's trial, Hoover, Landon, Vandenberg, Dewey, the Time's Sulzberger, and the Tribune's McCormick, with photographers filming the dangling victims, we would have a picture in American term of Bulgaria's 'people's justice' in the grand new order."

WAR: Editor and Publisher of

September 1 reports that an unidentified news photographer who appeared in shirtsleeves at a formal ceremony in Halifax, N. S., recently, was berated by a high-ranking officer. "Dammit," the officer roared, "your paper ought to provide you with morning coats for occasions like these—it's disgraceful!"

REDS: Charles Ventura, society columnist of the New York World-Telegram, turned labor columnist on September 4. "Echoes of hunger cries now reverberating throughout the fashionable residential colony of Redding Ridge, Connecticut," he said, "are being heard in New York salons. Certain of the feminine members of the colony have gone on a sit-down strike by refusing to whip up a meal for their businessmen husbands. They say they're fed up with having to do their own domestic chores and demand a new deal now that the war is over."

MAGIC: Ralph Blodgett, of the

Meneough Advertising Agency of Des Moines, Iowa, wrote an article entitled We Need Those Depressions in the August 25 issue of Opinion and Comment, a quarterly published by the College of Commerce and Business Administration of the University of Illinois. "It is to be hoped that depressions are never abolished," he said, "for they have many desirable features. Those who learn to 'ride the business cycle' can find as many advantages in depressions as in booms... That very name 'depression' is inappropriate. It horribly maligns those great periods so full of splendid opportunities... Let us keep those periods but abolish only the name... Some economic research foundation might well offer prizes for suitable names and select the best one."

POLL FAVORS TAKING OVER TRANSPORT LINES

Chicago citizens by a vote of 8-1, have authorized the city to take over local transportation facilities. Existing surface and elevated lines would cost about \$87,000,000, and needed improvements are estimated at \$120,000,000.

The transportation moguls have not resisted the idea. Their properties are now in a bankruptcy court and they will welcome an opportunity to exchange them for the city's gilt-edged bonds.

FREE ENTERPRISE SYSTEM IS ON TRIAL IN AMERICA

Millions of jobs will be needed in order for every able-bodied American who wants a job to have one.

We know that if the energies of our country and its resources made possible the production of billions of dollars' worth of commodities for the purpose of destruction, we certainly should be able to use all our entire constructive forces for the purpose of permitting us to enjoy to the greatest limit the products we are able to produce in peace-time.

The so-called free enterprise theory is on trial. Unless our industry can be so organized as to permit willing workers an opportunity to work and produce, it will have to give way to government interference and government control and ownership of industry that will permit internal peace and plenty.—Washington State Labor News.

Senator Byrd's Surprising Blunder

It is unfortunate that Senator Harry F. Byrd of Virginia doesn't know more about history and economics. Everyone knew the Virginia Senator would oppose Senator Pat McCarran's 30-hour-week proposal, but few intelligent observers were prepared for Senator Byrd's amazing declaration:

"The first step in the downfall of France was the 30-hour week."

Now, as every schoolboy knows, France never experienced with the 30-hour week. The government of Premier Blum, known as the "Popular Front," established the 40-hour week.

Furthermore, no one familiar with what happened in France during the last 10 years would contend for a moment that the reforms of the Blum government had anything to do with the military collapse following Hitler's blitz.

The fact is the militarists of France and Britain were not prepared to meet the new kind of warfare. The record shows the workers gave the armies and navies of both countries everything they requested and on time.

Senator Byrd will have to find some other excuse for opposing the 30-hour week.—Labor.

Hitler Didn't Die Like a Hero

Count Bernadotte, nephew of King Gustav V of Sweden and head of the Swedish Red Cross, played a leading role in the preliminary negotiations for Germany's surrender. The count had an unusual opportunity to see what was going on among high-ranking Nazis.

He quotes Walter Schellenberg, chief of German Intelligence, as saying: "According to my calculations, Der Führer died on April 27 and it is my definite belief that it was by an injection. However, I do not know who gave it to him."

Bernadotte describes what he witnessed in Germany in the spring of 1945:

"I received much information about the leading figures of the Third Reich from sources which must be regarded as reliable.

"These leaders were lacking in all moral concepts, in all loftiness of mind. In the last act, they were, with their hideous past, desperately intriguing among themselves, cowardly, undecided, irresolute. The Führer did not die like a hero. It can be regarded as quite certain that he was murdered."

Bernadotte's story sounds convincing, but for the next century "evidence" will crop out in a score of places "proving" that Hitler escaped in some dramatic way and did not perish miserably in the ruins of his dictatorship.—Labor.

Democracy at Home

The other day in one of the papers there was a letter which struck me so forcibly that I could not see anything on the page but one paragraph. Dr. Embree of the Julius Rosenwald Fund had written: "It is fine we are insisting on equality and decency in human relations in Germany. But does America regard democracy as only an export commodity? Is it too precious to use at home?"

Is Democracy only for export? Is it only something we preach to others, not a thing in which we believe enough to practice it in our daily life?

We say we believe in equality of opportunity. We say we believe in fair and equal treatment for all. We say Americans are Americans first, regardless of their country of origin, their religious faith or their previous condition of servitude—that as long as they are true to America they are our brothers. But is this merely lip service?

Those who bewail imperialism, and forget the man in the next block; those who spend their sympathy on famine-ridden India and overlook the needs of our own starving; those who talk about the tyrannies of intolerant Europe and then blackmail a neighbor because he doesn't go to the same church—are all false friends of Democracy. They are doing a disservice to America.—Ruth Taylor.

NOW WE KNOW WHY "ALF" WAS SWAMPED

For years, people have wondered why Governor Alf Landon of Kansas was so decisively defeated by Franklin D. Roosevelt in 1936. Now the secret has been revealed. Looking over the latest volume of "Who's Who," we find that Ralph Robey, "economist and journalist," was a member of Landon's staff.

The best man in America couldn't win an election if Robey supplied him with his economics.

Long ago Robey discovered that the way for an economist to make money was to write the kind of economics that pleased the ultra-conservatives. They are the people who have the big money, and they will generously reward the economist who quiets their consciences by telling them that if there is anything wrong in the world it's caused by people who are seeking to change the existing order of things.

Just now Robey is writing newspaper and magazine articles to prove that, while we could afford to spend from \$300,000,000,000 or \$400,000,000,000 to win a war, we can't spend a "thin dime" to provide jobs for the unemployed after the war is over.

Undoubtedly there are lots of people who will applaud Robey, but we are sure that constitute a small majority. The great majority of Americans are smart, and being smart, there is one thing they know, and that is that the one thing we cannot afford is to have

RUSSIA TAKES ROMANIAN OIL AS REPARATION

LONDON.—Romania will supply the soviet union with \$160,000,000 worth of oil and petroleum products as part of the \$340,000,000 reparations bill which has been assessed against her by the Russians, it was disclosed in business circles here. The Romanian government has six years in which to make full payment and has completed paying for first year, it was added.

Romanians also must pay \$40,000,000 worth of timber, a like amount in cereals, including wheat and corn, and \$100,000,000 worth in other goods.

Romanians are said to be content with the soviet demands, believing they could have been much more severe and that Russia took into account the assistance given by Romania against Germany.

It is better to have a lion at the head of an army of sheep, than a sheep at the head of an army of lions.—DeFoe.